

4363

ՀԱՍՎՈՐԿՈՒՄԻ (Բ)

ԾՐԱԳԻՐԸ

ՅԵՎ

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

== БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА

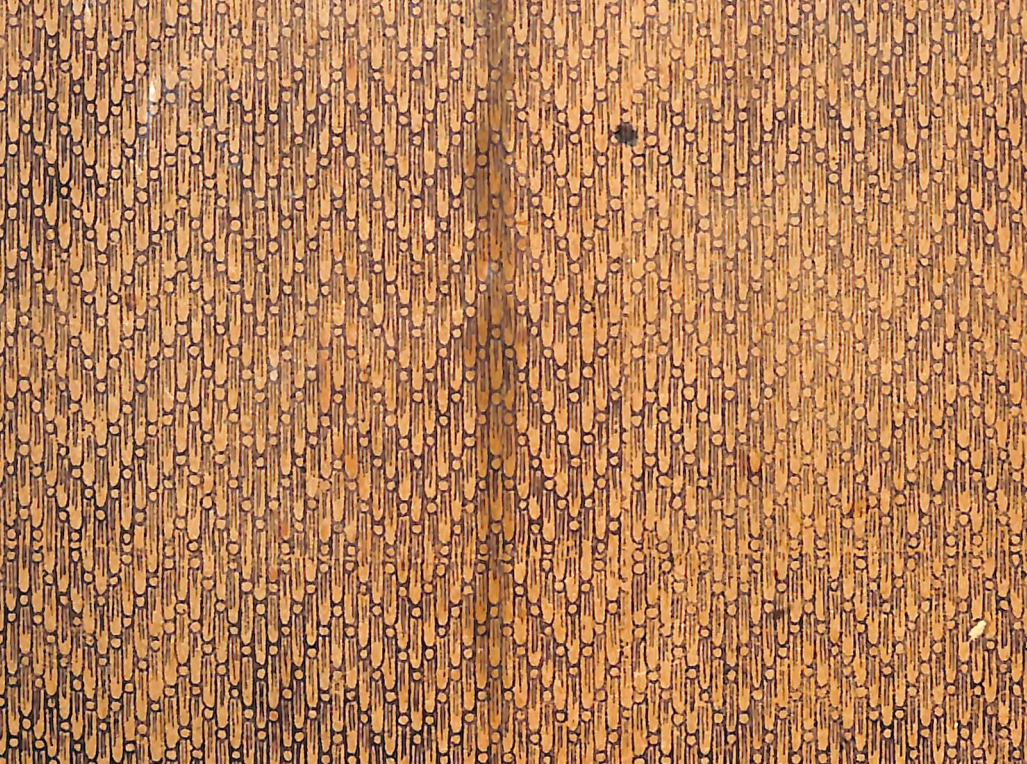
ВОСТОЧНОВЕДЕНИЯ

Академия Наук
СССР

ՅԿՈ

7-22

ԱԶԵՐՆԵՇՐ—ԲԱԳՈՒ—1933

Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, Մոսկով 1914 JUL 2005

Ca 34-И
581

NOV 2009

2-22

ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ

ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

(ԲՈՅՈՒՆԻՆԵՐԻ)

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր Ը

ՅԵՎ

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ԱԶԵՐՆԵՇՐ ԲԱԳՈՒ—1933

7.09.2013

56373-66

ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ.

Համաժողովրդական Կոմմունիստական (բոլշևիկյան) կուսակցության ծրագրի և կանոնադրության ներկա հրատարակության ամփոփում և կուսակցության ծրագրի բնագիրը՝ հաստատված կուսակցության 8-րդ համագումարում և կուսակցության կանոնադրության բնագիրը՝ հաստատված կուսակցության 14-րդ համագումարում:

Կուսակցության կանոնադրության փոփոխությունը, վոր մտցված և կուսակցության 15-րդ համագումարում (տես Համ. Կ. (բ) Կ. 15-րդ համագումարի «առանձին կազմակերպչական խնդիրների մասին» վորոշումը՝ Համ. Կ. (բ) Կ. 15-րդ համագումարի ստենոգրաֆիկան հաշվետվության մեջ, եջ—1319-1320, 1926 թ. հրատարակ. ուսս.) տրպագրվում և ներկա գրքույկի վեջին յերեսներում:

Կուսակցության ծրագրի վերաբերմամբ՝ 16-րդ կուս. համագումարը կոմ-

մունիստական ինտերնացիոնալում Համ.
Կ. (բ) Կ-ի ներկայացուցիչների հաշվե-
տըվության ավթիվ՝ հետևյալ վորոշումը
հանեց. «Համագումարը հանձնարարում
է Համ. Կ. (բ) Կենտկոմին վերամշակել
կուսակցության ծրագիրը՝ 6-րդ համաշ-
խարհային կոնգրեսում ընդունված կոմ-
մունիստական ինտերնացիոնալի ծրագրի
և ՍԽՀՄ սոցիալիստական շինարարու-
թյան հաջողությունների համաձայն»:
(Տես Համ. Կ. (բ) Կ. 16-րդ համագումար-
ի ստենոգրաֆիական հաշվետվությունը
եջ 723 1931 թ. հրատարակ. ուսս.):
16-րդ համագումարում կուսակցու-
թյան կանոնադրության մեջ վոչ մի փո-
փոխություն չի յեղել մտցված:

**ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԿՈՄ-
ՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒ-
ԹՅԱՆ (ԲՈՂՆԵՐԻՆԵՐԻ)**

ԾՐԱԳԻՐԸ

(Ընդունած կուսակցության 8-րդ
համագումարում)

Հոկտեմբերյան հեղափոխու-
թյունը Ռուսաստանում (25 ն
հոկտեմբերի—7 նոյեմբերի 1917
թվի) իրագործեց սրտետարիա-
տի դիկտատուրան: Չքավոր գյու-
ղացիության կամ կիսապրոլետա-
րիատի ոգնությամբ պրոլետա-
րիատն սկսեց կոմմունիստական
հասարակության հիմքերը կա-
ռուցել: Հեղափոխության զար-
գացման ընթացքը Գերմանիա-
յում և Ավստրո-Հունգարիայում,

պրօլետարիատի հեղափոխական շարժման աճումը բոլոր առաջավոր յերկրներում, այդ շարժման խորհրդային ձևի տարածումը, այսինքն այն ձևի, վորի անմիջական նպատակն է պրօլետարիատի դիկտատուրայի իրագործումը,—այս բոլորը ցույց տվեց, վոր սկսվել է համաշխարհային պրօլետարական, կոմմունիստական հեղափոխության դարաշրջանը:

Այդ հեղափոխությունն անխուսափելի արդյունք եր կապիտալիզմի զարգացման, վորը դեռևս տիրապետում է քաղաքակիրթ յերկրների մեծ մասում: Կապիտալիզմի և բուրժուական հասարակության եյությունը մեր հին ժրագիրը ճշտօրեն—յեթե չհաշվենք կուսակցության անճիշտ սոցիալ-դեմոկրատական անունը,

—բնորոշել է հետևյալ առաջադրություններով:

«Այդ հասարակության գլխավոր հատկանիշն է ապրանքային արտադրությունը՝ հիմնված կապիտալիստական արտադրական հարաբերությունների վրա, վորտեղ ապրանքների և արտադրության միջոցների շրջանառության ամենից կարևոր և նշանակալից մասը պատկանում է քանակով փոքրաթիվ մի դասակարգի. մինչդեռ պրօլետարիատը և կիսապրօլետարիատը, վոր բնակչության խոշոր մեծամասնությունն է կազմում, իրենց տնտեսական դրությամբ ստիպված են շարունակ կամ պարբերաբար վաճառել իրենց բանվորական ուժը, այսինքն կապիտալիստների վարձկանը դառնալ և իրենց աշխատանքով հասարակության

վերին դասակարգերի յեկամուտն
ստեղծել:

«Կապիտալիստական արտա-
դրական հարաբերությունների
տիրապետութեան շրջանն ավելի
և ավելի յե ընդլայնվում, վորչափ
տեխնիկայի մշտական կատարե-
լագործումը՝ բարձրացնելով խո-
շոր ձեռնարկությունների տնտե-
սական նշանակութիւնը, դուրս
ե մղում մանր ինքնուրույն ձեռ-
նարկողներին՝ նրանց մի մասին
պրոլետար դարձնելով, մնացած-
ների դերը սահմանափակելով հա-
սարակական տնտեսական կյան-
քում և տեղ տեղ նրանց քիչ թե
շատ լիակատար, քիչ թե շատ
բացահայտ, քիչ թե շատ ծանր
կախման մեջ դնելով կապիտալից:
«Բացի այդ՝ նույն տեխնիկա-
կան պրոգրեսսը հնարավորու-
թիւն ե տալիս ձեռնարկողներին

միշտ ավելի մեծ չափով կիրառել
կանանց և յերեխաների աշխա-
տանքն ապրանքների արտադրու-
թեան շրջանառութեան պրոցես-
սում: Իսկ վորովհետև, մյուս կող-
մից, ձեռնարկողների մոտ նա
հարաբերաբար նվազեցնում ե
բանվորական կենդանի ուժի կա-
րիքը, բանվորական ուժի պա-
հանջն անհրաժեշտաբար յետ ե
մնում նրա առաջարկից: Այս պատ-
ճառով ել աճում ե վարձու աշ-
խատանքի կախումը կապիտալից,
և բարձրանում ե նրա շահագործ-
ման աստիճանը:

«Իրերի այս դրութիւնը բուր-
ժուական յերկրների ներսում և
նրանց մշտապես սրվող փոխա-
դարձ մրցութիւնը համաշխարհ
հային շուկայում միշտ ավելի ու
ավելի յեն դժվարացնում ապ-
րանքների վաճառքը, վորոնք շա-

բունակ աճող քանակով են արտադրվում: Գերարտադրությունը, — վոր յերևան ե գալիս քիչ թե շատ սուր արդյունաբերական ճգնաժամերի մեջ, վորոնց հետեւում են արդյունաբերության լճացման (застой) քիչ թե շատ տևական շրջաններ, — բուրժուական հասարակության արտադրողական ուժերի զարգացման անխուսափելի հետևանքն ե: Ճգնաժամերը և արդյունաբերության լճացման շրջաններն իրենց հերթին ավելի ևս կործանում են մանր արտադրողներին, ավելի ևս ուժեղացնում են վարձու աշխատանքի կախումը կապիտալից, ավելի ևս արագացնում բանվոր դասակարգի դրության հարաբերական, իսկ յերբեմն ել բացարձակ վատթարացումը:

«Այսպիսով տեխնիկայի կա-

տարեւագործումը, վոր աշխատանքի արտադրողականության ավելացումն ու հասարակական հարստության աճումն ե նշանակում, բուրժուական հասարակության մեջ իր հետ միասին առաջ ե բերում հասարակական անհավասարության աճում, ունեւորների և չունեւորների միջև յեղած տարածության մեծացում և աշխատավոր մասսաների ել ավելի լայն խավերի համար ապրուստի անապահովութիւն, անգործութիւն ու բաղմատեսակ զրկանքների շատացում:

«Բայց բուրժուական հասարակությանը հատուկ այս բոլոր հակասութիւնների աճումին ու զարգացմանը համաչափ՝ աճում ե նաև աշխատավոր և շահագործվող մասսայի դժգոհութիւնը տիրող կարգերից, աճում ե պրոլե-

տարներ թիֆլս ու համերաշխությունը և սրվում է նրանց պայքարն իրենց շահագործողների դեմ: Միևնույն ժամանակ տեխնիկայի կատարելագործումը, համակենտրոնացնելով արտադրության և շրջանառության միջոցները և հանրայնացնելով աշխատանքի պրոցեսը կապիտալիստական ձեռնարկություններում՝ ավելի և ավելի արագ նյութական հնարավորություն է ստեղծում կապիտալիստական արտադրական հարաբերությունները կոմունիստականով փոխարինելու համար, այսինքն՝ հնարավոր է դարձնում այն սոցիալական հեղափոխությունը, վորը միջազգային կոմունիստական կուսակցության՝ վորպես դասակարգային շարժման գիտակից արտահայտչի՝ ամբողջ գործունեյու-

թյան վերջնական նպատակն է կազմում:

«Փոխարինելով արտադրության և շրջանառության միջոցների մասնավոր սեփականությունը հասարակականով և հասարակական-արտադրական պրոցեսի պլանաչափ կազմակերպություն մտցնելով՝ հասարակության բոլոր անդամների բարեկեցությունը ու բազմակողմանի զարգացումն ապահովելու համար՝ պրոլետարիատի սոցիալական հեղափոխությունը կվոնչացնի հասարակության դասակարգային բաժանումը և դրանով կազատագրի ճնշված ամբողջ մարդկությունը, քանի վոր վերջ կդնի հասարակության մի մասը մյուսի կողմից հարստահարելու բոլոր ձեւերին:

«Սոցիալական այս հեղափո-

խության անհրաժեշտ պայմանը
պրոլետարիատի դիկտատուրան
է. այսինքն պրոլետարիատի ձեռ-
քով քաղաքական մի այնպիսի
իշխանություն նվաճելը, վոր նը-
րան հնարավորություն կտա ճշն-
շելու շահագործողների ամեն մի
դիմադրություն: Նպատակ դնե-
լով իրեն՝ ընդունակ դարձնել
պրոլետարիատին իրագործելու
պատմական իր մեծ կոչումը, մի-
ջադգային կոմմունիստական կու-
սակցությունը կազմակերպում է
նրան վորպես բոլոր բուրժուա-
կան կուսակցություններին հա-
կադիր ինքնուրույն քաղաքական
կուսակցություն, դեկավարում է
նրա բովանդակ պայքարը, մեր-
կացնում նրա առջև շահագործող-
ների և շահագործվողների շահե-
րի անհաշտ հակադրությունը և
պարզաբանում է նրան առաջիկա

սոցիալական հեղափոխության
պատմական նշանակությունն ու
անհրաժեշտ պայմանները: Դրա
հետ միասին՝ նա յերևան է հա-
նում մնացած աշխատավոր և շա-
հագործվող վողջ մասսայի առջև
նրա դրության անհուսալիու-
թյունը կապիտալիստական հա-
սարակության մեջ և սոցիալա-
կան հեղափոխության անհրաժեշ-
տությունը հանուն նրա սեփա-
կան ազատագրման կապիտալի-
ճնշումից: Բանվոր դասակարգի
կուսակցությունը՝ կոմմունիս-
տական կուսակցությունը դեպի
իր շարքերն է կոչում աշխատա-
վոր և շահագործվող բոլոր խա-
վերին, վոր չափով նրանք պրո-
լետարիատի տեսակետի վրա յեն
կանգնում»:

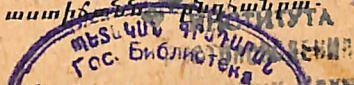
Կապիտալի համակենտրոնաց-
ման և կենտրոնացման պրոցես-

սը, վոչնչացնելով ազատ մրցումը, XX դարի սկզբին հանգեց կապիտալիստների հզոր մենաշնորհային միությունների՝ սինդիկատների, կարտելների, տրեստների կազմակերպման, վոր վրձնական նշանակութուն ստացավ ամբողջ տնտեսական կյանքում, միախառնեց բանկային և արդյունաբերական կապիտալը, ահագին չափերով համակենտրոնացրեց կապիտալը և զարկ տվեց կապիտալի ուժգին արտահանմանը դեպի ոտար յերկրներ: Տրեստներն՝ ընդգրկելով կապիտալիստական պետությունների ամբողջ խմբեր, ձեռնարկեցին աշխարհի տնտեսական վերաբաժանմանը, վորն ամենահարուստ յերկրների միջև տերրիտորիալ գրծով արդեն իսկ բաժանված եր: Ֆինանսական կապիտալի այդ

դարաշրջանը, վոր կապիտալիստական պետությունների միջև մղվող պայքարին անխուսափելիորեն ավելի սուր բնույթ է տալիս, իմպերիալիզմի դարաշրջանն է:

Սյստեղից անխուսափելիորեն բղխում են իմպերիալիստական պատերազմներ, սլատերազմներ վաճառաշուկաների, կապիտալի գործադրության շրջանների, հում նյութերի և բանվորական ուժի համար, այսինքն՝ համաշխարհային տիրապետության և մանր ու թույլ ժողովուրդների վրա խեղու համար: Հենց այդպիսի բնույթ ունի 1914-—18 թ. թ. առաջին մեծ իմպերիալիստական պատերազմը:

Յեվ համաշխարհային կապիտալիզմի զարգացման փառապանք, բարձր աստիճանի զարգացում:

պես, և՛ ազատ մրցման փոխարինումը պետական-մենաշնորհային կապիտալիզմով, և՛ արդյունքների արտադրութեան ու բաշխման պրոցեսի հասարակական կարգավորման ապագարատ ստեղծվելը բանկերի, այլև կապիտալիստների միությունների միջոցով, և՛ կապիտալիստական մենաշնորհներին հետևող թանգութեան աճման ու սինդրիկատների աճող ճնշումը բանվոր դասակարգի վրա, սրա ճորտացումն իմպերիալիստական պետութեան միջոցով, պրոլետարիատի տնտեսական և քաղաքական պայքարի — հաղին դժվարացումը, և՛ իմպերիալիստական պատերազմի ծանր թշվառությունների ու փլուզումի սարսափները, — այս ամենն անխուսափելի յե դարձրել կապիտալիզմի կործանումը և նրա փո-

խանցումը հասարակական տնտեսութեան մի ավելի բարձր տիպարի:

Իմպերիալիստական պատերազմը չեր կարող վերջանալ վոչ մի այն արդար հաշտութեամբ, այլև ընդհանրապես բուրժուական կառավարությունների միջև կնքած քիչ թե շատ կայուն խաղաղութեան դաշնագրով: Կապիտալիզմի դարգացման արդի աստիճանի վրա նա անխուսափելիորեն վերածվեց և վերածվում է մեր աչքի առաջ շահագործվող աշխատավոր մասսաների և նրանց զբլուխն անցած պրոլետարիատի շաղաքացիական պատերազմի՝ ընդդեմ բուրժուազիայի:

Պրոլետարիատի աճող գործը և մանավանդ նրա հաղթություններն առանձին յերկրներում, ուժեղացնում են շահագործողները

դիմադրությունը և առաջ են բերում կապիտալիստների միջազգային միության նոր ձևեր (Ազգերի Լիգա և այլն): Համաշխարհային մասշտաբով կազմակերպելով յերկրագնդի բոլոր ժողովուրդների սիստեմատիկ շահագործումը, կապիտալիստների այդ միությունները նախ և առաջ բոլոր յերկրների պրոլետարիատի հեղափոխական շարժումների անմիջական ճնշման գործին են ձեռնարկում:

Առանձին պետութայունների ներսում այս բոլորն անխուսափելիորեն միացնում են քաղաքացիական կռիվը թե պաշտպանող պրոլետարական յերկրների և թե իմպերիալիստական պետութայունների լծի տակ ճնշված ժողովուրդների հեղափոխական պատերազմների հետ:

Խաղաղության, կապիտալիզմի տիրապետության ներքո միջազգային զինաթափման, միջնորդ դատարանների և այլն նշանաբաններն այս պայմաններում վոչ միայն ռեակցիոն ուտոպիա չեն, այլև աշխատավորներին խաբիլու միջոց, վորով կապիտալիստները ձգտում են զինաթափել պրոլետարիատին և նրան հեռու պահել իր շահագործողներին զինաթափելու գործից:

Միայն պրոլետարական կոմ. մունիստական հեղափոխութայունը կարող է հանել մարդկութայունն իմպերիալիզմի և իմպերիալիստական պատերազմների ստեղծած անել կացութայունից: Ինչ դժվարութայունների յեւ հանդիպի հեղափոխութայունը, ինչքան հնարավոր լինեն նրա ժամանակավոր անհաջողութայունները կամ հակա-

հեղափոխական հարվածները — պրոլետարիատի վերջնական հաղթությունն անխուսափելի յի:

Համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության այդ հաջողությունը պահանջում է առաջավոր յերկրների բանվոր դասակարգի լիակատար համերաշխությունը, ամենասերտ յեղբայրական միությունը, հեղափոխական գործունեության ըստ կարելույն ամուր միասնականությունը:

Այդ պայմաններն անիրագործելի չեն, յիթե սկզբունքորեն և վճռականապես չխզվեն կապերը և անխնա պայքար չմղվի սոցիալիզմի այն բուրժուական խեղաթյուրման հետ, վոր հաղթանակել է պաշտոնական սոցիալ դեմոկրատական և սոցիալիստական կուսակցությունների վերին շերտերում:

Այսպիսի խեղաթյուրում է մի կողմից ուպորտյունիզմի և սոցիալ-շովինիզմի հոսանքը — խոսքով՝ սոցիալիստական, գործով՝ շովինիստական հոսանք, սեփական ազգային բուրժուազիայի թալանչիական շահերի պաշտպանության քողարկումը հայրենիքի պաշտպանության կեղծ լողունգով, ինչպես առհասարակ, նույնպես և հատկապես 1914—1918 թ. թ. իմպերիալիստական պատերազմի ժամանակ: Այս հոսանքն ստեղծվել է շնորհիվ նրա, վոր առաջավոր կապիտալիստական պետությունները կողոպտելով գաղութային և թույլ ժողովուրդներին՝ հնարավորություն են տալիս բուրժուազիային այդ կողոպուտից ստացվող գերշահի հաշվին արտոնյալ վիճակի մեջ դնելու և դրանով կաշառելու պը-

րուլետարիատի վերին շերտերին, խաղաղ ժամանակներում ապահովելու նրանց տանելի քաղքենիական գոյությունը և իր մոտ ծառայության վերցնելու այդ շերտերի ղեկավարներին: Ոպպորտյունիստներն ու սոցիալ շովինիստները սպասավորելով բուրժուազիային՝ պրուլետարիատի դասակարգային ուղղակի հակառակորդներն են, մանավանդ այժմ, յերբ նրանք կապիտալիստների հետ միացած, զինված ձեռքով ճնշում են պրուլետարիատի հեղափոխական շարժումը ինչպես իրենց, նույնպես և ոտար յերկրներում:

Մյուս կողմից սոցիալիզմի բուրժուական խեղաթյուրումներն և «կենտրոնի» հոսանքը, վոր հավասարապես յերևան և գալիս բոլոր կապիտալիստական յերկրը

ներում. սա տատանվում և սոցիալ-շովինիստների և կոմմունիստների միջև, միություն պահպանելով առաջինների հետ և փորձ անելով վերականգնել սնանկացած 2 ըդ ինտերնացիոնալը: Պրուլետարիատի ղեկավարը նրա ազատության համար մղվող պայքարում նոր 3 ըդ կոմմունիստական ինտերնացիոնալն է, վորի փնդերից մեկն է Համ. կոմ. կուսը: Այս ինտերնացիոնալը փաստորեն ստեղծվել է մի շարք յերկրների, մանավանդ Գերմանիայի նախկին սոցիալիստական կուսակցությունների իսկապես պրուլետարական տարրերից կազմված կոմմունիստական կուսակցություններից, իսկ ձևականորեն հիմնվել է իր առաջին համագումարում՝ 1919 թ. մարտին, Մոսկվայում: կոմմունիստական ին-

տերնացիոնալը, վոր բոլոր յերկրներում պրոլետարական մասսաների մեջ ավելի ու ավելի համակրանք է գտնում, վոչ միայն իր անվամբ է վերադառնում դեպի մարքսիզմը, այլև իր ամբողջ գաղափարական քաղաքական բովանդակությամբ, իր բոլոր գործողություններով իրագործում է Մարքսի հեղափոխական ուսմունքը՝ դառնալով բուրժուական ոպպորտյունիստական խեղաթյուրումներից:

Ավելի կոնկրետ կերպով զարգացնելով պրոլետարական դիկտատուրայի նպատակները ըստ Ռուսաստանի պայմանների վորի գլխավոր հատկանիշը բնակչության մանր բուրժուական շերտերի թվական գերազանցությունըն է, Համ. Կ. Կ.-ը հետևյալ

կերպով է վորոշում այդ նպատակները:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲՆՍԱԳԱՎԱՌՈՒՄ

1. Բուրժուական հանրապետությունը, անգամ ամենից դեմոկրատականը, վոր սրբագործվում է համաժողովրդական, համազգային կամ ապագասակարգային կամքի լողունգներով, գործնականում անխուսափելիորեն բուրժուազիայի դիկտատուրայի անհաղին մեծամասնությունը մի բուռն կապիտալիստների կողմից շահագործող և ճնշող մի մեքենա յե՝ շնորհիվ հողի և արտադրության այլ միջոցների մասնավոր սեփականության: Դրան հակառակ, պրոլետարական կամ խորհրդային դեմոկրատիան ամ-

բողջ պետական ապարատի, տեղային և կենտրոնական, վարիցվեր, մշտական և միակ հիմքը դարձրեց հենց կապիտալիզմից ճնշված դասակարգերի, պրոլետարների և ամենաչքավոր գյուղացիների—կիսապրոլետարների, այսինքն բնակչության ահագին մեծամասնության մասսայական կազմակերպությունները:

Հենց դրանով խորհրդային պետությունն իրագործեց, ի դեպ անհամեմատ ավելի լայն չափով, քան վորևէ այլ տեղ, տեղական և շրջանային ինքնավարությունը, առանց վերից նշանակված վորևէ իշխանություն: Կուսակցության նպատակն է անդուլ աշխատանքով իսկապես և լիովին կենսագործել դեմոկրատիզմի այդ գերագույն տիպարը, վորն իր կանոնավոր գործառություն համար

մասնան էր ի կուլտուրականություն, կազմակերպվածություն և ինքնագործունեություն մակերևույթի մշտական բարձրացում և պահանջում:

2. Հակառակ բուրժուական դեմոկրատիային, վոր թագցնում է իր պետության դասակարգային բնույթը, խորհրդային իշխանությունը բացորոշ ընդունում է ամեն մի պետություն անխուսափելի դասակարգային բնույթը. քանի չի չքացել բոլորովին հասարակության դասակարգային բաժանումը և դրա հետ միասին ամեն մի պետական իշխանություն: Խորհրդային պետությունը, իր իսկ եյությունը, նպատակ ունի ճնշել շահագործողների դիմադրությունը, և Խորհրդային սահմանադրությունը չի վարանում զրկել շահագործողներին քա

ղաքական իրավունքներից՝ հիմք
ընդունելով, վոր ամեն մի ազա-
տություն խաբերացություն ե,
յեթե հակասում ե աշխատանքի
ազատագրմանը կապիտալի ճնշ-
շումից: Անշեղ գլուխ բերելով
շահագործողների դիմադրության
ճնշումը և գաղափարականորեն
պայքարելով բուրժուական իրա-
վունքների ու ազատությունների
բացարձակ բնույթի վերաբեր-
մամբ խորապես արմատացած նա
խապաշարմունքների դեմ՝ պրո-
լետարիատի կուսակցությունը
միաժամանակ իրեն նպատակ ե
դնում պարզաբանել, վոր քաղա-
քական իրավունքներից զրկելն
ու ազատության յուրաքանչյուր
սահմանափակում անհրաժեշտ են
միայն վորպես պայքարի ժամա-
նակավոր միջոց՝ իրենց արտո-
նությունները պաշտպանելու կամ

վերականգնելու դիտումով շահա-
գործողների ձեռնարկած փորձերի
դեմ: Այնքան, վորքան կվերանա
մարդը մարդուն շահագործելու
որյեկտիվ հնարավորությունը,
կվերանա նաև այդ ժամանակա-
վոր միջոցի անհրաժեշտություն-
ը, և կուսակցությունը կձգտի
սահմանափակել կամ լիովին վե-
րացնել այդ:

3. Բուրժուական դեմոկրատի-
ան սահմանափակվում եր ձեա-
կանորեն տարածելով բոլոր քա-
ղաքացիների վրա քաղաքական
իրավունքները և ազատություն-
ները, ինչպիսիք են ժողովների,
միությունների, մամուլի իրա-
վունքները: Բայց իրոք բուրժու-
ական դեմոկրատիայի ժամանակ
ինչպես վարչական պրակտիկան,
այնպես ել զլխավորապես աշխա-
տավորների տնտեսական ստրկու-

Թյունը շարունակ զրկում եյին վերջիններիս այդ ազատություններն ու իրավունքները քիչ թե շատ լայնորեն ոգտագործելու հնարավորությունից:

Ընդհակառակը, պրոլետարական դեմոկրատիան իրավունքների և ազատությունների ձևական հրուշակման տեղը դնում է դրանց փաստական ապահովումն ամենից առաջ և ամենից շատ բնակչության հենց այն դասակարգերին, վորոնք ճնշվում եյին կապիտալիզմից, այսինքն՝ պրոլետարիատին և գյուղացիությանը: Դրա համար խորհրդային իշխանությունը խլում է բուրժուազիայից շինություններ, տալարաններ, թղթի պահեստներ և այլն՝ դնելով դրանք աշխատավորների ունրանց կազմակերպությունների լիակատար տրամադրության տակ:

Համ. Կ.Կ. նպատակն է աշխատավոր բնակչության միշտ ավելի լայն մասսաներ գրավել դեմոկրատական իրավունքներից և ազատություններից ոգտավելու համար և ընդլայնել սրա նյութական հնարավորությունը:

4. Բուրժուական դեմոկրատիան դարերի ընթացքում հայտարարել է մարդկանց իրավահավասարություն՝ անկախ սեռից, կրոնից, ցեղից և ազգությունից, բայց կապիտալիզմը վոչ մի տեղ թույլ չի տվել փաստորեն իրագործելու այդ իրավահավասարությունը, իսկ իմպերիալիստական շրջանում ցեղային և ազգային ճնշումը սրել է ամենաուժեղ չափով: Միայն շնորհիվ նրա, վոր խորհրդային իշխանությունն աշխատավորների իշխանությունն է՝ նա կարողացավ մինչև վերջը և

կյանքի բոլոր ասպարեզներում,
առաջին անգամ աշխարհում, գը-
լուխ բերել այդ իրավահավասար-
ությունը, մինչ կանանց անհա-
վաստության վերջին հետքերի
վոչնչացումն ամուսնական և առ-
հասարակ ընտանեկան իրավուն-
քի շրջանում: Ներկա մոմենտին
կուսակցության նպատակն է գե-
րազանցորեն դադարաբաղական և
դաստիարակչական աշխատանք
տանել՝ նախկին անհավասարու-
թյան ու կանխակալ համոզմունք-
ների բոլոր հետքերը միանգա-
մայն վոչնչացնելու, մանավանդ
պրոլետարիատի և գյուղացիու-
թյան յետամնաց շերտերի մեջ:

Չսահմանափակվելով կանանց
ձևական իրավահավասարու-
թյամբ՝ կուսակցությունը ձրգ-
տում է նրանց ազատագրել հնա-
ցած տնային տնտեսության նյու

թական ծանրությունից՝ փոխա-
րինելով այն կոմմունիստական
իմունքներով կադմակերպված
տներով, հասարակական ճաշա-
րաններով, կենտրոնական լվացա-
րաններով, մսուրներով և այլն:

5. Բուրժուական գեմոկրատի-
այից և պարլամենտարիզմից ան
համեմատ ավելի շատ հնալավո-
րություն ընձեռելով աշխատա-
վորական մասսաներին՝ պատգա-
մավորների ընտրություն կայաց
նելու և նրանց հետ կանչելու
ամենահեշտ և բանվորներին ու
գյուղացիներին մատչելի յեղա-
նակով՝ խորհրդային իշխանու-
թյունը միաժամանակ վոչնչաց-
նում է պարլամենտարիզմի բա-
ցասական կողմերը, մանավանդ
որենսդիր և գործադիր իշխանու-
թյունների անջատումն իրարից,
ներկայացուցչական ժողովների

կտրվածութիւնը մասսաներից և այլն:

Խորհրդային պետութիւնը մոտեցնում է պետական ապարատը մասսաներին նաև նրանով, վոր ընտրական միավորը և պետութիւն հիմնական բջիջը վոչ թէ տերրիտորիալ շրջանն է համարվում, այլ արտադրական միավորը (գործարան, ֆաբրիկա):

Կուսակցութիւնն պատակը կայանում է նրանում. վոր ամբողջ աշխատանքն այդ ուղղութիւնով առաջ տանելով՝ իրագործի իշխանութիւնն որգանների և աշխատավոր մասսաների ավելի սերտ մերձեցումը՝ այդ մասսաների միջոցով դեմոկրատիզմի ավելի ևս լրիւ իրագործման հողի վրա և առանձնապէս պաշտոնատար անձանց պատասխանատւութիւն և հաշվետւութիւն

յենթարկելու ճանապարհով:

6. Մինչդեռ բուրժուական դեմոկրատիան, չնայած իր դեկլարացիաներին, գորքն ունեոր դասակարգերի գործիք է դարձնում, անշատելով այն աշխատավոր մասսաներից և հակադրելով այն դրանց, քաղաքական իրավունքներն իրագործելու հնարավորութիւնը զինվորների համար վոչ ընչացնելով կամ դժվարացնելով, խորհրդային պետութիւնը ձուլում է իր որգաններում, խորհուրդներում, բանվորներին ու զինվորներին՝ նրանց լիակատար իրավահավասարութիւն և շահերի միութիւն հիմունքներով: Կուսակցութիւնն նպատակն է պաշտպանել ու զարգացնել բանվորների և զինվորների այդ միութիւնը խորհուրդներում, ամբացնելով զինված ուժի և պրոլետարիատի

ու կիսապրօլետարիատի կազմակերպություններին անքակտելի կապը:

7. Ամբողջ հեղափոխութեան մեջ քաղաքային արդյունաբերական պրօլետարիատին՝ վորպես աշխատավոր մասսաների ամենից շատ համակենտրոնացած, միացած, լուսավորված և պայքարում կոփված մասին՝ ղեկավար դերն արտահայտվել է ինչպես հենց խորհուրդների առաջացման գործում, նույնպես և դրանց իշխանութեան որդաններ դառնալու ամբողջ ընթացքում: Մեր խորհրդային Սահմանադրութեան արտահայտել է այդ՝ արդյունաբերական պրօլետարիատին մի շարք արտունություններ տալով՝ համեմատած գյուղի ավելի ցրիվ ժանր բուրժուական մասսաներին հետ:

Համ. Կ. Կ. պարզաբանելով գյու-

ղի սոցիալական կազմակերպման դժվարությունների հետ պատմականորեն կապված այդ արտունությունների ժամանակավոր բնույթը, պետք է ձգտի անշեղ ու սխտեմատիկորեն ոգտագործելու արդյունաբերական պրօլետարիատին այդ դրությունն այն նպատակով, վորպեսզի հակառակ նեղ-համքարական և նեղ-արհեստակցական այն շահերին, վոր կապիտալիզմն էր աճեցնում բանվորների մեջ, առաջավոր բանվորների հետ ավելի սերտ շաղկապի գյուղական պրօլետարների ու կիսապրօլետարների ամենից յետամնաց ու ցրիվ մասսաներին այլ և միջին գյուղացիութեան:

8. Միայն պետութեան խորհրդային կազմակերպութեան շնորհիվ է, վոր պրօլետարիատին հեղափոխութեանը կարող էր մի-

անգամից փշրել և հիմնիվեր կործանել պետութեան հին, բուրժուական, չինովնիկական և դատավորական ապագրատը: Սակայն լայն մասսաների վոչ բավականաչափ բարձր կուլտուրական մակարդակը, մասսաների կողմից պատասխանատու դիրքեր ուղարկված գործիչների անհրաժեշտ վարչական փորձառութեան բացակայութիւնը, հին դպրոցի մասնագէտների ծանր պայմաններում արագութեամբ գործի հրավիրելու անհրաժեշտութիւնն ու քաղաքային բանվորների ամենից զարգացած շերտի զբաղվածութիւնը զինվորական գործերով՝ խորհրդային կազմի ներսում բոլորողատիզմի մասնակի վերածնունդ են առաջացրել:

Ամենավճռական պայքար մղելով բոլոր ու կրատիզմի դեմ՝

Համ. Կ. Կ. այդ Հարիքի լիակատար հաղթահարման համար դիմում ե հետեյալ միջոցներին.

1. Պարտադիր կերպով առաջ քաշել խորհրդի յուրաքանչյուր անգամին՝ պետութեան վարչութեան վորոշ աշխատանք կատարելու համար.

2. Հաջորդաբար փոխել այդ աշխատանքներն, այնպես, վոր խորհրդի անդամներն աստիճանաբար ընդգրկեն վարչութեան բոլոր ճյուղերը.

3. Աստիճանաբար առաջ քաշել ամբողջ աշխատավոր բնակչութիւնը գլխովին պետութեան վարչական աշխատանքին մասնակցելու համար:

Բոլոր այս միջոցների լիակատար և բաղմակողմանի գործադրութիւնը հաջորդ քայլը լինելով այն ճանապարհի, վորի վրա

կանգնած եր Պարիզի Կոմմունան,
և վարչության ֆունկցիաների
պարզացումը աշխատավորների
կուլտուրական մակարդակի բարձ-
րացման հետ միասին, — տանում
են դեպի պետական իշխանու-
թյան վոչնչացումը:

ԱԶԴԱՅԻՆ ՀԱՐԱՐԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵ- ՐԻ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ

9. Ազգային հարցում Համ. Կ.
Կ. ղեկավարվում է հետևյալ ա-
ռաջադրություններով.

ա) Յեղակետ և ընդունվում
տարբեր ազգությունների պրո-
լետարների և կիսապրոլետարնե-
րի մերձեցման քաղաքականու-
թյունը՝ միացյալ հեղափոխական
աշխատանք կատարելու կալվա-
ծատերերի և բուրժուազիայի տա-
պալման համար:

բ) Վորպեսզի հ ա ղ թ ա հ ա ր վ ի

ճնշված յերկրների աշխատավոր
մասսաների անվստահությունը՝
դեպի այն պետության պրոլետա-
րիատը, վորը ճնշում է այդ յեր-
կրները՝ անհրաժեշտ է վոչնչաց-
նել ամեն մի ազգային խմբակ-
ցության բոլոր և յուրաքանչյուր
տեսակի արտոնությունները, ճա-
նաչել ազգությունների լիակա-
տար իրավահավասարությունը,
ընդունել պետական անջատման
իրավունքը գաղութների և ան-
իրավահավասար ազգություննե-
րի համար:

գ) Նույն նպատակով, վորպես
դեպի լիակատար միություն տա-
նող անցողական մի ձև, կուսակ-
ցությունը ձգտում է խորհրդա-
յին տիպարով կազմակերպված
պետությունների ֆեդերատիվ
միացման:

դ) Այն հարցում, թե ովքեր են

ազգային անջատման կամքի կը-
րողները, Համ. Կ. Կ. կանգնած ե-
պատմական դասակարգային տե-
սակետի վրա, հաշվի առնելով,
թե իր պատմական դարգացման
վոր աստիճանի վրա յե կանգնած
տվյալ ազգությունը՝ միջնադա-
րից դեպի բուրժուական դեմոկ-
րատիա, թե՞ բուրժուական դե-
մոկրատիայից դեպի խորհրդային
կամ պրոլետարական դեմոկրա-
տիա տանող ճանապարհի վրա:

Համենայն դեպս բոլոր այն
ազգությունների պրոլետարիա-
տը, վորոնք ճնշող ազգություն-
ներ են յեղել, պետք է առանձին
զգուշություն և առանձին ուշա-
դրություն ցույց տան ճնշված
անիրավահավասար ազգություն-
ների աշխատավոր մասսաների
հնավանդ ազգային զգացմունք-
ների վերաբերմամբ: Միայն այդ-

պիսի քաղաքականությամբ ե-
հնարավոր պայմաններ ստեղծել
միջազգային պրոլետարիատի ի-
րոք ամուր, հոժարակամ միու-
թյան համար, ինչպես այդ ցույց
տվեց մի շարք ազգային խորհրդ-
ային հանրապետությունների
խորհրդային Ռուսաստանի շուրջը
միանալու փորձը:

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ

10. Ռազմական բնագավառում
կուսակցության նպատակները
սահմանվում են հետևյալ հիմնա-
կան առաջադրություններով.

ա) Իմպերիալիզմի կազմալուծ-
ման և աճող քաղաքիացական
պատերազմի ժամանակաշրջա-
նում՝ հնարավոր չե վոչ հին բա-
նակը պահպանել, վոչ նորը կազ-
մակերպել այսպես կոչված ապա-
դասակարգային կամ համազգա-

յին հիմքերի վրա: Կարմիր բանակը վորպես պրոլետարական դիկտատուրայի գործիք՝ անհրաժեշտորեն պետք է ունենա բացարձակ դասակարգային բնույթ, այսինքն՝ կազմվի բացառապես պրոլետարիատից և սրան մոտիկ՝ գյուղացիության կիսապրոլետական շերտերից: Միայն դասակարգերի վոչնչացման ընթացքում և, վոր նմանորինակ դասակարգային բանակը կդառնա համաժողովրդական սոցիալիստական միլիցիա:

բ) Անհրաժեշտ է բոլոր պրոլետարներին ու կիսապրոլետարներին ամենալայն չափով սովորեցնել ռազմական գործը և դպրոցում մտցնել համապատասխան առարկաների դասավանդություն:

գ) Կարմիր բանակի ռազմական ուսուցման ու դաստիարակման

գործը պետք է կատարվի դասակարգային համախմբման և սոցիալիստական լուսավորութան հիմունքով: Ուստի անհրաժեշտ են բարեօճյա և անձնվեթ կոմունիստ քաղաքական կոմիսարներ, ռազմական պետի հետ մեկ տեղ և յուրաքանչյուր զորամասում կոմունիստական բջիջներ կազմակերպելու՝ ներքին գաղափարական կապ և գիտակից դիսցիպլինա հաստատելու համար:

դ) Հին բանակի կազմակերպությանը հակադիր, անհրաժեշտ է՝ ըստ կարելույն կարճ ժամանակամիջոց զուտ զորանոցային ուսուցման համար, զորանոցների մերձեցում ռազմական և ռազմաքաղաքական դպրոցների տիպարին, ըստ կարելույն սերտ կապ զինվորական կազմակերպությունների և ֆաբրիկաների, գործա-

բանների, արհեստակցական միությունների, չքավոր գյուղացիների կազմակերպությունների միջև:

ե) Մատաղ հեղափոխական բանակի մեջ կարող ե անհրաժեշտ կազմակերպչական կապ և կապույտություն ստեղծվել գլխավոր բանվորների և գյուղացիների միջից յեւած, առաջին նվազ թեկուզ ստորին, հրամանա արական կազմի միջոցով միայն: Այդ պատճառով ավելի ընդունակ ու յեռանդուն և սոցիալիզմի գործին նվիրված գինվորներին հրամանատարական պաշտոնների համար պատրաստելը՝ բանակի ստեղծման գործում ամենակարևոր խնդիրներից մեկն է:

զ) Անհրաժեշտ է ամենալայն կերպով ոգտագործել և գործադրել նաև վերջին համաշխարհա-

յին պատերազմի ուղեւորով և թեխնիկական փորձը: Այս նպատակով անհրաժեշտ և բանակի կազմակերպության և նրա ուղեւորով ղեկավարության համար լայն չափերով գործի դնել հին բանակի դպրոցն անցած գինվորական մասնագետներին: Իր հերթին, այսպիսի գործակցության անհրաժեշտ պայմանն է բանակի քաղաքական ղեկավարության և հրամանատարական կազմի լիակատար վերահսկողության կենտրոնացումը բանվոր դասակարգի ձեռքում:

յե) Հրամանատարական կազմի ընտրականության պահանջը, վոր ահագին սկզբունքային նշանակություն ուներ բուրժուական բանակի վերաբերմամբ, վորտեղ հրամանատարական կազմը ջոկվում և դաստիարակվում եր վոր-

պես զինվորներին և զինվորներին միջոցով՝ աշխատավոր մասսաների դասակարգային հսկատակեցման ապուարատ, միանգամայն կորցնում ե իր սկզբունքային նշանակութիւնը դասակարգային բանվորական և գյուղացիական կարմիր բանակի վերաբերմամբ: Ընտրականութեան և նշանակելու հնարավոր կոմբինացիան թելադրվում ե հեղափոխական դասակարգային բանակի զորակազմութեան մակարդակից և կախված ե զորամասերի կապակցութեան աստիճանից, հրամանատարական կազմերի կազմից և այլն:

ԴԱՏԱԿԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ.

11. Իր ձեռքն առնելով ամբողջ աշխատանքայինը և առանց միացորդի վերացնելով բուրժուական տիրապետութեան որդանները—

նախկին դատարանների կառուցվածքը՝ պրոլետարական դեմոկրատիան բուրժուական դեմոկրատիայի «դատավորների ընտրականութիւնը ժողովրդի միջոցով» ֆորմուլայի փոխարեն առաջ ե քաշել «դատավորների ընտրականութիւնն աշխատավորներից և միայն աշխատավորների միջոցով» դասակարգային լուրջունգը և այն կիրառել դատարանի կազմակերպութեան մեջ, միաժամանակ հավասարեցնելով յերկու սեռերի բոլոր իրավունքները, ինչպես դատավորների ընտրութեան, նույնպես և դատավորների պարտականութիւնները կատարելու նկատմամբ:

Պրոլետարիատի և չքավոր գյուղացիութեան ամենալայն մասսաներին դատական գործի կատարման մասնակից անելու համար՝

դատարանի մեջ մտցված և մշտապես փոխարինվող ժամանակավոր դատավոր-ատենակալների մասնակցութիւնը՝ վերապահելով դրանց ցուցակագրութիւնը մասսայական բանվորական կազմակերպութիւններին, արհեստակցական միութիւններին և այլն:

Նախկին տարբեր կառուցվածքի և բազմաթիվ ինստանցիաներ ունեցող դատարաններին անվերջ շարանի փոխարեն՝ միասնական ժողովրդական դատարան ստեղծելով՝ խորհրդային իշխանութիւնը պարզ ձև ե տվել դատարանների կառուցվածքին՝ նրան բացառապես մատչելի դարձնելով բնակչությանը և վերացնելով գործավարության ամեն տեսակի քաշքշուկները:

Վերացնելով տապալված կառավարութիւնների որոնքները,

խորհրդային իշխանութիւնը հանձնարարել է խորհուրդների ընտրած դատավորներին իրագործել պրոլետարիատի կամքը, գործադրելով նրա դեկրետները, իսկ այդպիսիների բացակայութեան կամ թերի լինելու դեպքում՝ ղեկավարվել սոցիալիստական իրավագիտակցութեամբ:

Պատժի բնագավառում, այսպես կազմակերպված դատարաններն արդեն իսկ արմատապես փոխել են պատժի բնույթը՝ լայն չափերով իրագործելով պայմանական դատապարտութիւնը, հասարակական պարսավանքը կիրառելով վորպես պատժի միջոց, վերածելով բանտարկութիւնը պարտադիր աշխատանքի՝ ազատութեան վերապահումով, փոխարինելով բանտերը կրթական հաստատութիւններով և հնարավորութիւն

տալով գործադրելու ընկերական
դատարանների պրակտիկան:

Համ. Կ Կ հետամուտ լինելով
դատարանի ապագա զարգացմանն
այդ իսկ ուղղութիւնով, պետք է
ձգտի՝ դատավարական պարտա-
կանությունների կատարման հա-
մար գործի դնել ամբողջ աշխա-
տավոր բնակչութիւնը գլխովին
և պատիժների սխտեմը վերջնա-
կանապես փոխարինել դատաւար-
ակցական բնույթ կրող միջոցնե-
րի սխտեմով:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒ-
ԹՅԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՐՈՒՄ.

12. Ժողովրդական լուսավորու-
թյան բնագավառում Համ. Կ. Կ.
իրեն նպատակ է դնում ավար-
տել 1917 թվի Հոկտեմբերյան
հեղափոխության սկսած գործը՝
դպրոցը բուրժուազիայի դասա-

կարգային տիրապետութեան գոր-
ծիքից դարձնել հասարակութեան
դասակարգային բաժանումի լիա-
կատար վոչնչացման գործիք՝ հա-
սարակութեան կոմմունիստական
վերածննդի գործիք

Պրոլետարիատի դիկտատուրա-
յի շրջանում, այսինքն կոմմու-
նիզմի լիակատար իրագործումը
հնարավոր դարձնող պայմանների
նախապատրաստութեան շրջա-
նում՝ դպրոցը վոչ միայն պետք
է տարածի կոմմունիզմի սկզբ-
բունքներն ընդհանրապես, այլև
տարածի պրոլետարիատի գաղա-
փարական, կազմակերպչական,
կրթական ազդեցութիւնն աշխա-
տավոր մասսաների կիսապրոլե-
տարական և վոչ-պրոլետարական
խավերի վրա՝ նպատակ ունենա-
լով կոմմունիզմը վերջնականա-
պես հաստատելու ընդունակ սե-

րունդ դաստիարակել: Այդ տեսակետից ներկայիս մոտավոր նպատակն է՝ խորհրդային իշխանության արդեն հաստատած դպրոցական ու լուսավորական գործի հետևյալ հիմքերի առաջիկա զարգացումը:

ա) Ձրի և պարտադիր՝ ընդհանուր և պոլիտեխնիկական (տեսականորեն և գործնականորեն արտադրության բոլոր գլխավոր ճյուղերին ծանոթացնող) կաթոլիկոն յերկու սեռի բոլոր յերեսաների համար մինչև 17 տարեկանը:

բ) Նախադպրոցական հիմնարկությունների՝ մսուրների, պարտեզների, սպաստարանների և այլն—ցանցի կազմակերպումը հասարակական դաստիարակության բարելավման և կնոջ ազատագրման նպատակով:

գ) Միասնական աշխատանքի դպրոցի սկզբունքների լիակատար իրագործումը — դասավանդումը մայրենի լեզվով, յերկու սեռերի յերեսաների խառն ուսուցում, անպայման աշխարհիկ, այսինքն վորևե կրոնական ազդեցությունից ազատ դպրոց, ուսուցման և հասարակական - արտադրական աշխատանքի միջև սերտ կապ հաստատող, կոմմունիստական հասարակության համար բազմակողմանի զարգացում ունեցող անդամներ պատրաստող դպրոց:

դ) Բոլոր սովորողներին սննդի, հագուստի, վոտնամանի, դասապիտույքների մատակարարում պետության հաշվով:

ե) Կոմմունիզմի գաղափարներով ներշնչված՝ լուսավորության աշխատավորների նոր կադրեր պատրաստելը:

դ) Ն եր գ ր ա վ ե լ աշխատավոր բնակչությանը ակտիվ մասնակցություն ցույց տալու լուսավորության գործին («Ժողովրդական կրթության խորհուրդների» ծավալում, գրագետների մորելիզացիա և այլն):

յե) Բանվորների և գյուղացիների ինքնակրթության և ինքնազարգացման գործին պետական բազմակողմանի ոժանդակություն (արտադրողական կրթական հաստատությունների ցանցի կազմակերպություն—գրադարաններ, հասակավորների դպրոց, ժողովրդական տներ և համալսարաններ, կուրսեր, դասախոսություններ, կինոմատոգրաֆներ, ստուդիաներ և այլն):

ը) Արհեստակցական կրթության գործի ընդլայնում 17 տա-

րեկանից բարձր հասակ ունեցողների համար, ընդհանուր պոլիտեխնիկական գիտելիքների հետ միասին:

թ) Բարձրագույն դպրոցի լսարանների լայն մատչիլիություն բոլոր սովորել կամեցողներին և առաջին հերթին բանվորների համար. բարձրագույն դպրոցում դասավանդելու ասպարեզ տալ բոլոր նրանց, վորոնք կարող են այնտեղ ուսուցանել, թարմ գիտական ուժերի և կաֆեդրայի միջև յեղած բոլոր և յուրաքանչյուր տեսակի արհեստական արգելքների վերացում. ուսանողների նյութական ապահովում, վորպեսզի պրոլետարներին և գյուղացիներին փաստական հնարավորություն տալ բարձրագույն դպրոցներից ոգտվելու համար:

ժ) Այլև անհրաժեշտ է աշխա-

տավորի համար բանալ և մատ-
չելի դարձնել արվեստի բոլոր
գանձերը, վոր ստեղծվել են նը-
րանց աշխատանքի շահագործ-
ման հիմունքով ու մինչև այժմ
շահագործողների բացառիկ տրա-
մադրության տակ են գտնվել:

Ժա) Կոմսունիստական գաղա-
փարների ամենալայն պրոպա-
գանդայի ծավալում և այդ նպա-
տակով պետական իշխանության
ապարատի ու միջոցների ոգ-
տագործում:

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ-
ՆԵՐԻ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ.

13) Կրոնի վերաբերմամբ Համ.
Կ. Կ. չի բավականանում արդեն
խիստ օրինականացված յեկեղեցին
պետությունից և դպրոցը յեկե-
ղեցուց բաժանելու սկզբունքով.
այսինքն սկզբունք, վոր բուրժու-

ական դեմոկրատիան մոլծում է
իր ծրագրերի մեջ, սակայն աշ-
խարհում վոչ մի տեղ չի գործա-
դրում լիովին, շնորհիվ կապի-
տալի և կրոնական պրոպագան-
դայի միջև յեղած բազմատեսակ
փաստական կապերի:

Համ. Կ. Կ. ղեկավարվում է այն
համոզումով, թե միայն մասսա-
ների բովանդակ հասարակական-
տնտեսական գործունեյության
սլանաչափության ու գիտակցու-
թյան իրագործումն է, վոր կա-
րող է լիովին մեղցնել կրոնական
նախապաշարումները: Կուսակ-
ցությունը ձգտում է լիովին փըշ-
րել հարստահարող դասակարգե-
րի և կրոնական պրոպագանդայի
կազմակերպության միջև յեղած
կապը՝ նպաստելով աշխատավոր
մասսաների փաստական ազատա-
գըրմանը կրոնական նախապա-

շարմունքներից և կազմակերպել-
լով ամենալայն գիտական-լուսա-
վորական և հակակրոնական պրո-
պագանդա: Ընդ սմին անհրաժեշտ
է հոգատարությամբ խուսափել
հավատացյալների զգացմունքնե-
րի ամեն տեսակի վիրավորան-
քից վորով միայն ամրացնում են
մոլեռանդությունը:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ

14) Անշեղ շարունակել և ա-
վարտել բուրժուազիայի սեփակա-
նազրկումը, վորն սկսած է և
իւր գլխավոր ու հիմնական մասե-
րում արդեն վերջացրած է. ան-
շեղ շարունակել և ավարտել ար-
տադրության միջոցները ու շրը-
ջանառությունը խորհրդային Հան-
րապետության սեփականություն
դարձնել այսինքն դարձնելով այն
բոլորը աշխատավորների ընդհա-

նուր սեփականություն:

15) Վորպես խորհրդային իշ-
խանության ամբողջ տնտեսա-
կան քաղաքականությունը վորո-
շող գլխավոր և հիմնական նըպա-
տակ՝ անհրաժեշտ համարել յերկ-
րի արտադրողական ուժերի
բարձրացումը բոլոր միջոցներով:
Ինկատի ունենալով յերկրի ծայր
աստիճան քայքայված լինելը,
ըստ ամենայնի շատացնել բը-
նակչության անհրաժեշտ մթերք-
ների քանակը, վորի իրականաց-
ման համար պետք է յենթարկ-
ված լինեն մնացած խնդիրները:
Այդ բնագավառում ստացված
գործնական արդյունքներով
պետք է չափվի ժողովրդական
տնտեսության հետ կապված խոր
հըրդային յուրաքանչյուր հիմնար-
կության աշխատանքի հաջողու-
թյունները: Ընդ սմին անհրա-

ժեշտ ե առաջին հերթին ուշա-
դրություն դարձնել հետևյալի
վրա:

ա) Իմպերիալիստական տընտե-
սության կազմալուծումը խոր-
հըրդային շինարարության առա-
ջին շրջանի համար ժարանգու-
թյուն ե թողել մի տեսակ քառս,
արտադրության կազմակերպու-
թյան ե նրա ղեկավարման մեջ:
Վորպես հիմնական նպատակնե-
րից մեկը՝ ավելի ևս համառորեն
առաջ ե քաշվում յերկրի ամբողջ
տնտեսական գործունեյության
մաքսիմալ միացումը մի համա-
պետական սլանով. արտադրու-
թյան ամենամեծ կենտրոնացու-
մը՝ արտադրության տուանձին
ճյուղերի ու նրանց խմբակցու-
թյունների միացման՝ այն լավա-
գույն արտադրական միավորնե-
րի մեջ կենտրոնացնելու, այլև

տնտեսական նպատակների ա-
րագ իրագործման իմաստով. ար-
տադրական ամբողջ ապարատի
լիակատար կարգավորումը, յերկ-
րի բոլոր նյութական միջոցնե-
րի նպատականհարմար և խնայող
ոգտագործումը:

Ընդ սմին անհրաժեշտ ե հոգ
տանել այլ ժողովուրդների հետ
տնտեսական աշխատակցության
և քաղաքական կապերի ընդլայն
ման մասին՝ ձգտելով միաժա-
նակ միասնական տնտեսակա ն
պլան ստեղծել այնպիսի ժողո-
վուրդների հետ, վորոնք արդեն
խորհրդային կարգերի յեն անցել:

բ) Անհրաժեշտ ե լայնորեն ոգ-
տագործել մանր և տնայնագոր-
ծական արդյունաբերությունը
տնայնագործներին պետական
պատվերներ տալով, տնայնա
գործությունը և մանր արդյու-

նաբերությունը մոռնել հում նյութի և վառելանյութի մատակարարման ընդհանուր պլանի մեջ. այլև ֆինանսական ոգնություն մատակարարել դրանց, առանձին տնայնագործների տնայնագործական արտելների, արտադրական կոալերատիվների և մանր ձեռնարկությունների ավելի խոշոր արտադրական և արդյունաբերական միավորների մեջ միանալու պայմանով. խրախուսել նման միացումները ընձեռելով նրանց տնտեսական արտոնություններ, վոր ուրիշ միջոցների հետ միասին նպատակ պիտի ունենան վերացնել տնայնագործների՝ մանր արդյունագործներ դառնալու ձգտումը և դյուրացնել այդ հետամնաց արտադրության փոխանցումն ավելի բարձր՝ խոշոր մեքենաշարժ արդյունաբե-

րության:

գ) Հանրայնացրած արդյունաբերության կազմակերպչական ապարատն առաջին հերթին պետք է հենվի արհեստակցական միությունների վրա: Նրանք պետք է միշտ ավելի և ավելի ազատագրվեն համընդհանուր մանափակումից ու դառնան խոշոր արտադրական միություններ, վոր ընդգրկում են արտադրության տվյալ ճյուղի աշխատավորների մեծամասնությունը, իսկ հետզհետե և գլխովին բոլորին:

Ուրհրդային հանրապետության որենքների և ընդունված պրակտիկայի համաձայն՝ արգեն իսկ մասնակցություն ունենալով արդյունաբերության բոլոր տեղային և կենտրոնական ղեկավարորդաններում՝ հետագայում արհեստակցական միությունները

պետք է փաստորեն իրենց ձեռքում կենտրոնացնեն բովանդակ ժողովրդական տնտեսության ղեկավարությունը վորպես մի տրն տնտեսական ամբողջություն: Այդպիսով՝ ապահովելով ժողովրդական տնտեսությանը ղեկավարող կենտրոնական պետական վարչության և աշխատավոր լայն մասսաների անքակտելի կապը՝ արհեստակցական միությունները պետք է ամենալայն չափով վերջինն երիս տնտեսավարության գործին անմիջապես մասնակից անեն: Արհեստակցական միությունների մասնակցությունը տնտեսավարության մեջ և միաժամանակ նրանց միջոցով լայն մասսաների գործակցությունը՝ խորհրդային իշխանության տնտեսական տպաբարտի բյուրոկրատացման դեմ պայքարելու գըլ-

խավոր միջոցն է և հնարավորություն է տալիս իրոք ժողովրդական վերահսկողություն հաստատելու տնտեսության վիճակի վրա:

դ) ժողովրդական տնտեսության պլանաչափ զարգացման նպատակի տեսակետից պետության մեջ յեղած ամբողջ բանավորական ուժի անհրաժեշտ մաքսիմալ ոգտագործումը, նրա ուղիղ բաշխումն ու վերաբաշխումը խնչպես տարբեր տերրիտորիալ շրջանների նույնպես և ժողովրդական տնտեսության տարբեր ճյուղերի միջև, պետք է կազմի խորհրդային իշխանության տրնտեսական քաղաքականության մոտավոր խնդիրը և կարող է իրագործվել միայն սերտ կապ պահանջելով արհեստակցական միությունների հետ: Ամբողջ աշխա-

տունակ բնակչության գլխովին մօրիւիզացիան խորհրդային իշխանության կողմից, արհեստակցական միությունների մասնակցությունը վորոշ հասարակական աշխատանքներ կատարելու համար, սկստք ե ավելի լայն ու ավելի սխտեմօրեն կիվառվի, քան այդ արվել ե մինչև որս:

ե) Աշխատանքի կապիտալիստական կազմակերպության քայքայման պայմաններում, յերկրի արտադրողական ուժերը կարող են վերականգնել ու զարգանալ, ե արտադրության սոցիալիստական յեղանակը կարող ե ամրանալ միայն աշխատավորների ընկերական դիսցիպլինայի, նրանց մաքսիմալ ինքնագործունեյության, պատասխանատւության զգացմունքի ե աշխատանքի արդյունավետության փոխադարձ

ամենախիստ վերահսկողության հիմունքների վրա:

Այդ նպատակի իրագործումը համառ սխտեմատիկ աշխատանք ե պահանջում մասսաների վերադաստիարակման գործում, վորը դյուրացված ե այժմ հենց շնորհիվ նրա, վոր մասսաները իրականում տեսնում են կապիտալիստի, կալվածատիրոջ ե վաճառականի հեռացվելը ե սեփական պրակտիկայի փորձով գալիս են այն համոզման, վոր իրենց բարեկեցությունը կախված ե բացառապես իրենց սեփական աշխատանքի դիսցիպլինայից:

Նոր սոցիալիստական դիսցիպլինայի ստեղծման այս գործի մեջ գլխավոր դերն ընկնում ե արհեստակցական միությունների վրա: Վերջիններս, հրաժարվելով ինն շարունից, այդ նպատակի

իրագործման համար պետք է գործադրեն ու փորձեն տարբեր միջոցներ, ինչպես, որինակ՝ հաշվետվություն սահմանել և մըշակման նորմեր, հաաուկ, ընկերական բանվորական դատարանների առաջ պատասխանատվության կանչել և այլն:

զ) Արտադրական ուժերի զարգացման նույն նպատակը պահանջում է անհապաղ, լայնորեն և բազմակողմանի ոգտագործել գիտության և տեխնիկայի կապիտալիզմից մեզ ժառանգություն թողած մասնագետներին, չնայած նրան, վոր սրանք մեծ մասամբ անխուսափելիորեն տոգորված են բուրժուական աշխարհայեցողությամբ ու սովորություններով: Կուսակցությունը վերջացած է համարում այս շերտի հետ սուր պայքարի շրջա-

նը, վոր առաջ եր յեկել նրանց կազմակերպած սաբոտաժի շնորհիվ. վորովհետև այդ սաբոտաժն ընդհանրապես հաղթահարված է: Կուսակցությունը սերտ կապ պահպանելով արհեստակցական միությունների հետ պետք է առաջ տանի իր նախկին գիծը. մի կողմից ամենափոքր քաղաքական գիջում անգամ չանել բուրժուական այդ խավին և անխնայողաբար ճնշել նրա հակահեղափոխական ամեն տեսակի վոտնձգությունները, իսկ մյուս կողմից նույնքան անխնայողաբար կռվել այն կեղծ-արմատական, բայց իրոք գռհհիկ մեծամտության դեմ, վոր իբր աշխատավորները կարող են հաղթահարել կապիտալիզմն ու բուրժուական կարգերը՝ առանց բուրժուական մասնագետներից սովորելու, առանց

նրանց ոգտագործելու, առանց աշխատանքի յերկարատե դպրոց անցնելու նրանց հետ:

Զգտելով ամեն մի աշխատանքի վարձատրության հավասարեցման ու լիակատար կոմմունիզմի, խորհրդային իշխանությունը չի կարող անմիջական նպատակ դնել իրագործել այդ հավասարեցումը ներկա վայրկյանին, յերբ միայն կապիտալիզմից կոմմունիզմին անցնելու առաջին քայլերն են արվում: Ուստի մի վորոշ ժամանակ պետք է դեռ պահել մասնագետների ավելի բարձր վարձատրությունը, վորպեսզի նրանք աշխատեն վոչ թե ավելի վատ, այլ ավելի լավ, բան առաջ: Նույն նպատակով չի կարելի նաև հրաժարվել պրեմիաների սխտեմից՝ ամենահաջող և հատկապես կազմակերպչական աշ

խատանքի համար:

Նմանապես անհրաժեշտ է ըստեղծել բուրժուական մասնագետների համար ընկերական ընդհանուր աշխատանքի պայմաններ՝ ձեռք ձեռքի տված շարքային բանվորների մասսայի հետ, գիտակից կոմմունիստներին ղեկավարությամբ, և այսպիսով նպատակ կապիտալիզմի շնորհիվ իրարից բաժանված ֆիզիկական և մտավոր աշխատավորների փոխադարձ հասկացողությանն ու մերձեցմանը:

յե) Խորհրդային իշխանությունը նրն արդեն մի շարք միջոցներ է ձեռնարկել, վորոնք նպատակ ունեն զարգացնելու գիտությունը ու մոտեցնելու այն արտադրության: Ստեղծվել է մի ամբողջ ցանց նոր գիտական-գործնական ինստիտուտների, լաբորատորիա-

ների, փորձակայանների, նոր տեխնիկական մեթոդների, կատարելագործումների և գյուտերի ստուգման փորձնական ձեռնարկների, բոլոր գիտական ուժերի ու միջոցների հաշվառում և կազմակերպվում և այլն: Համ. Կ. Կ. պաշտպանելով բոլոր այդ միջոցները՝ ձգտում է նրանց հետագա զարգացմանը և յերկրի արտադրական ուժերի աճման հետ միասին՝ գիտական աշխատանքի համար ամենանպաստավոր պայմաններ ստեղծելուն:

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆԱԳԱ- ՎԱՌՈՒՄ

16) Խորհրդային իշխանությունը զուլի բերելով հողի մասնավոր սեփականատիրության լիակատար վերացումը՝ անցել է արդեն մի շարք միջոցների կենսա-

գործման, վորոնց նպատակն է խոշոր սոցիալիստական հողագործություն կազմակերպումը: Այդ միջոցներից ամենակարևորներն են.

1) Խորհրդային տնտեսությունների, այսինքն՝ խոշոր սոցիալիստական տնտեսությունների կազմակերպումը. 2) աջակցություն հողի հասարակական մշակման ինչպես հասարակություններին նույնպես և ընկերությունների. 3) պետական ցանքսի կազմակերպումը բոլոր չցանված հողերում, ում ել նրանք պատկանեն. 4) բոլոր ագրոնոմիական ուժերի պետական մոբիլիզացիայի ղեկավարումը միջոցներով՝ գյուղատնտեսական կուլտուրայի բարձրացման համար. 5) աջակցություն գյուղատնտեսական կոմունաներին, վորոնք խոշոր հա-

վաքական տնտեսությունն վարող հողագործների միանգամայն հո-
ժարակամ միություններ են:

Բոլոր այդ միջոցները գյուղա-
տնտեսական աշխատանքի ար-
տադրողականության բացարձակ
անհրաժեշտ բարձրացման միակ
ճանապարհ համարելով՝ Համ. Կ. Կ.
ձգտում է ըստ կարելույն լիա-
կատար կերպով կենսագործել այդ
միջոցները, տարածել նրանց յերկ-
րի ամենից յետ մնացած շրջան
ներում և դիմում է նույն նպա-
տակով առաջիկայում արվելիք
քայլերին:

Համ. Կ. Կ. առանձնապես ձգ-
տում է՝ 1) գյուղատնտեսական
միջերջների վերամշակմամբ ըզ-
բաղված գյուղատնտեսական կոո-
պերացիայի բազմակողմանի պե-
տական աջակցություն.

2) հողի բարելավման (մեկրո-

բացիայի) սխեմանի լայն իրա-
գործման.

3) վարձատու կայանների մի-
ջոցով չքավոր և միջակ գյուղա-
ցիւթյան ինվենտարի լայն ու
պլանաչափ մատակարարման:

Հաշվի առնելով այն հանգա-
մանքը, վոր մանր-գյուղացիա-
կան տնտեսությունը դեռ յերկար
պիտի գոյություն ունենա՝ Համ.
Կ. Կ. ձգտում է իրագործել մի
շարք միջոցներ, վորոնց նպատա-
կըն է բարձրացնել գյուղացիա-
կան տնտեսության արտադրողա-
կանությունը: Այդ միջոցներն
են՝ 1) գյուղացիական հողոգտա-
գործման կարգավորումը (հողերի
ցրվածության, հեռավորության
և ալլն վերացումը), 2) գյուղա-
ցիներին ազնվացրած հացահա-
տիկներ և արհեստական պարար-
տանյութեր մատակարարելը,

3) գյուղացիական անասունների տեսակի աղնվացումը, 4) ագրո-նոմիական գիտելիքներ տարածելը, 5) գյուղացիներին ագրոնոմիական ոգնություն հասցնելը, 6) գյուղացիների ինվենտարի նորոգումը խորհրդային արհեստանոցներում, 7) վարձատու կենտրոնների, փորձակայանների, ցուցադրատների կազմակերպումը, 8) գյուղացիական հողերի մեկտրացիան:

17. Ինկատի ունենալով, վոր քաղաքի և գյուղի հակադրությունը գյուղի տնտեսական և կուլտուրական հետամնացության ամենախոր հիմքերից մեկն է, իսկ դա ներկայումս գոյություն ունեցող սուր ճգնաժամին, թե քաղաքը և թե գյուղն այլասերման և կործանման անմիջական վտանգի առաջ է դնում՝

Համ. Կ. Կ. այդ հակադրության վոչնչացման մեջ է տեսնում կոմմունիստական շինարարության հիմնական խնդիրներից մեկը և, ընդհանուր միջոցներից բացի, անհրաժեշտ է գտնում՝ արդյունաբերական բանվորներին լայնորեն և սլանաչափ առաջ քաշել գեպի հողագործական կոմմունիստական շինարարությունը՝ նույն նպատակներով խորհրդային իշխանության կողմից արդեն հիմնած համապետական «Բանվորական աջակից կոմիտեյի» գործունեյության զարգացումը և այլն:

18. Գյուղում իր ամբողջ աշխատանքում՝ Համ. Կ. Կ. առաջվա պես հենվում է նրա պրոլետարական և կիսապրոլետարական շերտերի վրա, կազմակերպում է դրանց նախ և առաջ վորպես ինքնուրույն ուժ՝ ստեղ-

ծելով գյուղում կուսակցական բջիջներ, չքավոր գյուղացիներին կազմակերպություններ, գյուղի պրոլետարներին ու կիսապրոլետարների առանձին տիպարի մը հետակցական միություններ, և այլն՝ բոլոր միջոցներով մերձեցնելով նրանց քաղաքի պրոլետարիատին և պոկելով նրանց գյուղական բուրժուազիայի ու մանր սեփականատիրական շահերի ազդեցությունից:

Կուլակների՝ գյուղական բուրժուազիայի վերաբերմամբ՝ Համ. Կ. Կ. քաղաքականությունն է՝ վճռական պայքար մղել նրանց կեղեքիչ ձգտումների դեմ, ճնշել նրանց դեպի խորհրդային քաղաքանությունը ցույց տված դիմադրությունը:

Միջին գյուղացիության նկատմամբ՝ Համ. Կ. Կ. քաղաքականու-

թյունն է՝ նրան աստիճանաբար և պլանաչափ կերպով գրավել սոցիալիստական շինարարության աշխատանքներին: Կուսակցությունը ձգտում է անջատել նրան կուլակներից, քաշել բանվոր դասակարգի կողմը՝ ցույց տալով ուշադիր վերաբերմունք դեպի նրա կարիքները, պայքարելով նրա հետամնացության դեմ վոչ թե ճնշման միջոցներով, այլ զաղափարական ներգործությամբ, ձգտելով ամեն պարագաներում, վորտեղ նրա կենսական շահերն են շոշափվում, գործնական համաձայնության գալ նրա հետ, զիջումներ անելով նրան կյանքի սոցիալիստական վերակառուցման յեղանակների վորոշման մեջ:

ԲԱՇԽՄՍՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ

19. Բաշխման բնագավառում ներկայումս խորհրդային իշխա-

նության նստատակն ե՛ անշեղ
կերպով շարունակել առևտրի փո-
խարինումը մթերքների պլանա-
չափ, համապետական մասշտա-
բով կազմակերպված բաշխումով:
Նպատակ ե գրվում ամբողջ բը-
նակչությունն ընդգրկել սպառո-
ղական կոմմունաների միասնա-
կան ցանցով, վոր ամենայն արա
գությամբ, պլանաչափությամբ,
խնայողությամբ և աշխատանքի
նվազագույն գործադրմամբ պետք
ե կարողանան բաշխել բոլոր ան-
հրաժեշտ մթերքները՝ խստորեն
կենտրոնացնելով բաշխման ամ-
բողջ ապարարտը:

Սպառողական կոմմունաների
և նրանց միությունների հիմքում
պետք ե դրված լինի գոյություն
ունեցող համաքաղաքացիական և
բանվորական կոոպերացիան, վոր
սպառողների մեծագույն կազմա-

կերպությունն ե և կապիտալիզ-
մի պատմության ընթացքում ա-
մենից շատ նախապատրաստված՝
մասսայական լբաշխման ապա-
րատն ե:

Սկզբունքորեն միակ ուղիղը
համարելով կոոպերատիվ ապա-
րատի հետագա կոմմունիստական
զարգացումն այս ուղղությամբ և
վոչ թե նրան մի կողմ նետելը՝
Համ. Կ. Կ. սխտեմորեն պետք ե
շարունակի իր քաղաքականու-
թյունը. նա պետք ե պարտավո-
րեցնի կուսակցության բոլոր ան-
դամներին աշխատել կոոպերա-
տիվներում, արհեստակցական
միությունների աջակցությամբ՝
կոմմունիզմի վոգով պետք ե ուղ-
ղություն տա սրանց. պետք ե
զարգացնի կոոպերացիայի շուր-
ջը կազմակերպված աշխատավո-
րնակչության ինքնադործունե-

յությունը և կարգապահությունը, ջանք թափի, փորպեսզի ամբողջ բնակչությունը ընդգրկվի կոոպերատիվների ցանցով, և վորպեսզի այդ կոոպերատիվները ձուլվեն մի ընդհանուր՝ վերից մինչև վար ամբողջ Խորհրդային Հանրապետությունն ընդգրկող կոոպերատիվի մեջ. վերջապես, վոր ամենագլխավորն է, նա պետք է աշխատի ապահովել պրոլետարիատի մնայուն գերակշռող ազդեցությունը աշխատավորների մնացած շերտերի հանդեպ և գործնական ճանապարհով փորձել ամենուրեք տարբեր միջոցներ, վոր հեշտացնում են և իրագործում հին կապիտալիստական տիպի մանր բուրժուական կոոպերատիվների փոխանցումը՝ պրոլետարիատի և կիսապրոլետարիատի դե-

կավարության ներքո գտնվող սպառողական կոմմունաների:

ՓՈՂԱՅԻՆ ՅԵՎ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾԻ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ

20. Խուսափելով Պարիզի կոմմունայի գործած սխալներից՝ Խորհրդային իշխանությունը Ռուսաստանում միանգամից գրավեց պետական բանկը, ապա անցավ մասնավոր առևտրական բանկերի, ազգայնացման, ձեռնարկեց ազգայնացրած բանկերի, խնայողական գանձարկիների և պետական գանձատների միացմանը պետական բանկի հետ, ալիպիսով նա ստեղծեց Խորհրդային Հանրապետության միասնական ժողովրդական բանկի կմախքը և բանկը ֆինանսական կապիտալի տիրապետության տնտեսական կենտրոնից ու շահագործողների

քաղաքական տիրապետության գործիքից՝ բանվորական իշխանության գործիք ու տնտեսական հեղաշրջման լծակ դարձրեց: Նըպատակ դնելով խորհրդային իշխանության սկսած գործի հետևողական ավարտումն առաջիկայում՝ Համ. Կ. Կ. առաջին հերթին առաջ է քաշում հետևյալ սկզբունքները.

ա) Ամբողջ բանկային գործի մոնոպոլիզացիան խորհրդային պետության ձեռքում:

բ) Բանկային ոպերացիաների արմատական փոփոխումն ու պարզեցումը՝ բանկային ապարատը խորհրդային Հանրապետության միակերպ հաշվառման և ընդհանուր հաշվապահության ապարատ դարձնելով: Պլանաչափ հասարակական տնտեսության կազմակերպման ընթացքում դա կը-

վոչնչացնի բանկը՝ վերածելով այն կոմմունիստական հասարակության կենտրոնական մի հաշվապահության:

21. Կադիտալիզմից կոմմունիզմի փոխանցման առաջին շրջանում, քանի դեռ լիովին չի կազմակերպված մթերքների կոմմունիստական արտադրությունը և բաշխումը, փողի վոչնչացումը հնարավոր չէ: Այդ պայմաններում բնակչության բուրժուական տարրերը շարունակում են ոգտագործել մասնավոր սեփականություն կազմող զրաբանիշները՝ սպեկուլյացիայի, հարստացման և աշխատավորներին կողոպտելու նպատակներով: Հենվելով բանկերի ազդայնացման վրա, Համ. Կ. Կ. ձգտում է կիրառել մի շարք միջոցներ, վոր ընդլայնում են անփող հաշիվն ու նա-

խապատարաստում փողի վոչըն-
չացումը—փողի պարտագիր պա-
հումը ժողովրդական բանկում,
բյուջետային գրքույկների գոր-
ծադրումը, փողի փոխարինումը
չեկերով, մթերքներ ստանալու
իրաւունք տվող կարճատև տոմ-
սերով և այլն:

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ

22. Կապիտալիստներից խլած
արտադրական միջոցների հան-
քայնացման դարաշրջանի առա-
ջին մոմենտից սկսած՝ պետական
խշխանությունը դադարում է ար-
տադրական պրոցեսսին գերադաս՝
պարազիտական ապպարատ լի-
նել. նա սկսում է վերածվել մի
կազմակերպության, վոր անմի-
ջապես իրագործում է յերկրի
տնտեսության ղեկավարությու-
նը և նույն չափով ել պետական

բյուջեն դառնում է ժողովրդա-
կան բովանդակ տնտեսության
բյուջե:

Այս պայմաններում յեկամուտ
ների և ծախսերի հաշվեկշիռն
իրագործելի յե միայն պետական
արտադրության արդյունքների
պլանաչափ և բաշխման ուղիղ
կազմակերպման պայմանով: Իսկ
ինչ վերաբերում է անցողական
շրջանում անմիջական պետական
ծախքերը ծածկելուն՝ Համ. Կ. Կ.
պետք է պաշտպանի օոցիալիս-
տական հեղափոխության առաջին
շրջանում կապիտալիստների վրա
դրած պատմականորեն անհրա-
ժեշտ և որինավոր կոնտրիբու-
ցիաների սրստեմի փոխարինու-
մը՝ պրոգրեսսիվ յեկամտային և
գույքային հարկով: Իսկ վորչափ
այդ հարկը վերանում է ինքն
իրեն, շնորհիվ ունևոր դասակար-

գերի նկատմամբ լայնորեն գործադրված եքսպրոպրիացիայի, պետական ծախքերը պետք է ծածկել ալլեայլ պետական մենաշնորհներից ստացած յեկամուտներից:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԱՅԻՆ ՀԱՐՅԻ ԲՆԱ- ԳԱՎԱՌՈՒՄ

23) Ձգտելով լուծել պատերազմի ընթացքում առանձնապես սրված բնակարանային հարցը՝ խորհրդային իշխանությունը լիովին խլել է կապիտալիստական տնտեսքերին պատկանող բոլոր տները և հանձնել այն քաղաքային խորհուրդներին. քաղաքի ծայրամասերի բանվորներին մաս սայաբար տեղափոխել է բուրժուական տները. այդ տներից լավագույնները տվել է բանվորական կազմակերպություններ:

ըին՝ պետության վրա առնելով այդ շինությունների պահպանությունը. ձեռնարկել է բանվորական ընտանիքներին կահկարասիներով ապահովելուն և այլն:

Համ. Կ. Կ. նպատակն է՝ ընթանալով վերոհիշյալ ուղիով և բնավ չշոշափելով վոչ-կապիտալիստ տնտեսքերի շահերը՝ բոլոր ուժով ձգտելու յե աշխատավոր մասսաների բնակարանային պայմանների բարելավման. հին քաղաքամասերի բնակչության կուտակումի և հակաառողջապահական պայմանների վերացման, անպետք բնակարանների վոչնչացման, հների վերաշինության, նորերի շինության բանվորական մասսաների կյանքի նոր պայմաններին համապատասխան, աշխատավորների նպատակահարմար տեղավորման:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՅԵՎ ՍՈՅԻԱԼԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒ-
ԹՅԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ

24) Պրոլետարիատի դիկտա-
տուրայի հաստատումով՝ առաջին
անգամն է, վոր հնարավորություն
է ստեղծվում լիովին իրագործե-
լու սոցիալիստական կուսակցու-
թյան ծրագրի միևնույն՝ աշխա-
տանքի պաշտպանության բնա-
գավառում:

Խորհրդային իշխանությունն
որենսդրական կարգով անց է
կացրել և «Աշխատանքի որենք-
ների կողքեսում» հաստատել է
բոլոր աշխատավորների համար
ութամյա բանվորական ուր, վոր-
պես աշխատանքի մաքսիմալ ժա-
մանակ. ընդամին՝ արտադրու-
թյան առանձնապես փաստակար
ճյուղերում, 18 տարեկան հասա-

կին չհասած անձանց, այլև հողի
տակ զբաղված լեռնարդյունաբե-
րական բանվորների բանվորա-
կան ուր 6 ժամից չպետք է ան-
ցնի. բոլոր աշխատավորների հա-
մար շաբաթական 42 ժամվա ան
ընդհատ հանգիստ: Արգելվում է
արտաժամյա աշխատանքների
կատարումը վորպես ընդհանուր
կանոն. արգելում մանուկների և
մինչև 16 տարեկան դեռահասնե-
րի աշխատանքից ոգտվելուց. գի-
շերային աշխատանքի և արտա-
դրության առանձնապես փաստա-
կար ճյուղերում աշխատելու, այլև
արգելվում է արտաժամյա աշխա-
տանքը՝ կանանց սեռին պատկա-
նող բոլոր անձանց և 18 տարե-
կանը չհասած արական սեռի ան-
ձանց համար. կանանց հանգիստ
8 շաբաթ ծննդաբերությունից
առաջ և 8 շաբաթ ծննդաբերու-

Թյունից հետո աշխատավարձի անընդհատ և լիակատար պահումով և բժշկական ու դեղորայքի ձրի ոգնություն, այլև յուրաքանչյուր յերեք ժամից հետո բանվորունհիներին կես ժամից վոչ պակաս ժամանակ մանկան կերակրելու համար ու լրացուցիչ նպաստ կերակրող մայրերին. արհեստակցական միությունների խորհուրդներից ընտրված աշխատանքի ինսպեկցիա և սանիտարական ինսպեկցիա:

Խորհրդային իշխանությունն որենսդրական կարգով անց և կացրել ուրիշի աշխատանքը չըշահագործող բոլոր աշխատավորների լիակատար սոցիալական ապահովագրություն և բոլոր տեսակի աշխատունակությունը կորցրածների ապահովագրություն և, աշխարհումս առաջին անգամ,

ապահովագրություն գործադրկությունից՝ իհաշիվ վարձողների և պետության, ապահովագրվածների լիակատար ինքնավարությամբ և արհեստակցական միությունների լայն մասնակցությամբ:

Ավելի քան այդ՝ խորհրդային իշխանությունը վորոշ տեսակետից ծրագիր-միջնորդագրություն և անցել և նույն «Աշխատանքի որենքների կոդեքսում» սահմանել և բանվորական կազմակերպությունների մասնակցությունը վարձելու և արձակման հարցեր լուծելու մեջ. մի տարուց վոչ պակաս անդադար աշխատած բոլոր աշխատավորներին միամսյա արձակուրդ՝ ոռձկի վերապահումով. աշխատավարձի պետական կանոնավորում՝ արհեստակցական միությունների մշակած տարիֆների հիմունքով. վորոշ

որգաններ, այն ե՛ւ արհեստակցական միություններին և նրանց խորհուրդներին կից բաշխման և հաշվառման բաժանմունքներ, վորոնք պարտավոր են գործ հայթայթել գործազուրկներին:

Սակայն պատերազմի առաջացրած ծայրահեղ ավերածությունները և համաշխարհային իմպերիալիզմի գրոհը՝ հարկադրել են խորհրդային իշխանությանը հետևյալ շեղումներն անել, թույլ տալ արտաժամյա աշխատանք կիրառել բացառիկ պայմաններում, սահմանափակելով այն տարեկան 50 օրով. թույլատրել 14-ից մինչև 16 տարեկան զեռահասներին աշխատանքը, սահմանափակելով նրանց աշխատանքի ուրը 4 ժամով. միամսյա արձակուրդի փոխարեն տալ առ այժմ՝ յերկու շաբաթվա արձակուրդ, յերկա-

րացնել զիշերային աշխատանքների տեղությունը մինչև 7 ժամ:

Համ. կ. կ. պետք է լայն պրոպագանդա մղի՝ աշխատանքի պաշտպանության բնագավառում ձեռնարկած բոլոր միջոցները յ' ռանդուն կերպով իրականացնելու համար աշխատավորներին գործոն մասնակցությունը յերեվան բերի. այդ նպատակով անհրաժեշտ է՝

ա) ուժեղացնել աշխատանքի ինսպեկցիայի կազմակերպության և ընդարձակման գործը՝ բանվորների միջից գործոն աշխատակիցների ընտրության և նախապատրաստության միջոցով, ուժեղացնել աշխատանքի ինսպեկցիան մանր և տնային արդյունաբերության վրա տարածելու գործը:

բ) տարածել աշխատանքի պաշտպանությունն աշխատանքի բո-

լոր տեսակների վրա (կառուցող բանվորների, ցամաքային և ջրային տրանսպորտի, տնային ծառայողների և գյուղատնտեսական բանվորների):

գ) վերջնականապես աշխատանքից հանել փոքրահասակներին և շարունակել դեռահասների բանվորական որվա կրճատումը:

Բացի այդ, Համ. Կ. Կ. պետք է ձգտի սահմանել՝

ա) առաջիկայում, աշխատանքի արտադրողականության ընդհանուր բարձրացման դեպքում՝ 6-ժամյա մաքսիմալ բանվորական օր, առանց աշխատավարձի նըվազեցման, պարտավորեցնելով աշխատավորներին դրանից զատ՝ առանց առանձին վարձատրության, հատկացնել յերկու ժամ արհեստի և արտադրության տեսությանը, պետական վարչու-

թյան տեխնիկայի գործնական ուսուցմանը և զինվորական արվեստին.

բ) աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացնելու համար վարձատրության խրախուսիչ սխեմա մտցնել:

Սոցիալական ապահովության բնագավառում Համ. Կ. Կ. ձգտում է լայն պետական ոգնություն կազմակերպել լույ միայն պատերազմի և տարերային դժբախտությունների զոհերի, այլև հասարակական աննորմալ հարաբերությունների զոհերի համար. վրձնական պայքար է մղում ամեն տեսակի մակաբուծության (սլաքիտության) ու ձրիակերության դեմ և նպատակ է դնում դեպի աշխատավորական կյանքը վերադարձնել յուրաքանչյուրին,

վոր դուրս ե ընկել աշխատանքի
ասպարեզից:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱ-
ՀՈՒԹՅԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՍՏԱՌԻՄ

25) Ժողովրդական առողջապա-
հության բնագավառում Համ. Կ.
Կ. իր գործունեությունը հիմք ե
ընդունում ամենից առաջ առող-
ջարար և սանիտարական մի շարք
միջոցների գործադրությունը,
վոր նպատակ ունի կանխել հի-
վանդությունների զարգացումը:
Պրոլետարիատի դիկտատուրան
արդեն հնարավորություն ե տը-
վել կենսագործելու մի շարք ա-
ռողջապահական և բուժական մի-
ջոցներ, վորոնք անիրագործելի-
յեն բուրժուական հասարակու-
թյան շրջանակներում՝ դեղագոր-
ծություն, խոշոր մասնատիրական
բուժարանների, կուրորտների ազ

գայնացում, բժշկական աշխատա
վորների պարտադիր աշխատանք
և այլն:

Սրան համապատասխան Համ.
Կ. Կ. իրեն մոտավոր նպատակ ե
դնում՝

ա) վճռականորեն գործադրել հո-
գուտ աշխատավորների մի շարք
սանիտարական միջոցներ, ինչ-
պես՝

I. բնակելի վայրերի առողջա-
ցումը (խնամք հողի, ջրի և ոդի
մասին).

II. հասարակական սննդի կազ-
մակերպումը գիտական առողջա-
պահական հիմքերով,

III. վարակիչ հիվանդություն-
ների զարգացումն ու տարածմը
կանխող միջոցների կազմակեր-
պումը.

IV. ստեղծել սանիտարական
որենսդրություն.

բ) պայքար սոցիալական հիվան
դություններէ դեմ (թոքախտ, վե
ներական ախտեր, արբեցողու
թյուն և այլն)։

գ) հանրամատչելի, ձրի և վո
րակյայ բուժական ու դեղային
ոգնության ապահովումը։

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԿՈՄՄՈՒ-
ՆԻՍՏԱԿԱՆ (Բոլլեվիկների)
ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹՅԱՆ

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ

ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ

(ԲՈՅՍԵՎՅԵՐԻ)

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

Կոմսունիստական Ինսերնացիո-
նալի սեկցիա

Ընդունված Համ Կ (բ) Կ XIV համագու-
մարում

(Դեկտեմբերի 18—31 1925 թ.)

I ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄ-
ՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

1. Կոլսակցության անդամ հա-
մարվում է ամեն վոք, ով ընդու-
նում է կոլսակցության ծրագի-
րը, աշխատում է նրա կազմակեր-
պություններից վորևի մեկում,
յինթարկվում է կոլսակցության
վորոշումներին և անդամավճար է
տալիս:

2. Նոր անդամներն ընդունվում են այն թեկնածուներից, վորոնք անցել են քաղաքական գրագիտության դպրոցը և սահմանված թեկնածուական ստաժը:

Թեկնածությունից կուսակցության անդամ ընդունելու կարգը հետևյալն է.

ա) Սահմանվում է յերեք կատեգորիա՝

1) բանվորներ և բանվորների ու գյուղացիների շարքերից դուրս յեկած կարմիր բանակայիններ. 2) գյուղացիներ (բացի կարմիր բանակայիններից), տնայնագործներ, վորոնք ուրիշի աշխատանքը չեն շահագործում, և 3) այլք (ծառայողներ և այլն):

Առաջին կատեգորիան բաժանվում է յերկու խմբի:

Առաջին կատեգորիայի առաջին խմբի մեջ են մտնում այն

արդյունաբերական բանվորները, վորոնք անընդհատ զբաղված են վարձու ֆիզիկական աշխատանքով:

Առաջին կատեգորիայի յերկրորդ խմբի մեջ են մտնում վոչարդյունաբերական բանվորները և գյուղացիների շարքերից դուրս յեկած կարմիր բանակայինները և բատրակները:

բ) կուսակցության մեջ ընդունվելու համար առաջին կատեգորիայի առաջին խմբին պատկանողները հերկայացնում են մեկ տարվա կուսստաժ ունեցող յերկու կուսանդամի յերաշխավորություն. առաջին կատեգորիայի յերկրորդ խմբի անձնավորությունները՝ յերկու տարվա կուսստաժ ունեցող յերկու կուսանդամի յերաշխավորություն. յերկրորդ կատեգորիայի անձնավո-

բությունները՝ յերկու տարվա կուստաժ ունեցող յերեք կուսան-դամի յերաշխավորություն. յեր-րորդ կատեգորիայի անձնավո-րությունները՝ հինգ տարվա կուս-տաժ ունեցող հինգ կուսանդա-մի յերաշխավորություն:

Ծ ա ն ո թ ու թ յ ու ն: Կոմիտեի ա-մբողջութենից առաջին և յերկրորդ կատեգորիայով կուսակցութ. անդամ ընդունելիս՝ Համ ԼԿՅԵՄ Կոմիտեի յերաշխավորությունը հավասարվում է կուսակցության մեկ անդամի յե-րաշխավորությանը:

գ) Այլ կուսակցություններից յեղածներն ընդունվում են բա-ցառիկ դեպքերում հինգ տարվա կուստաժ ունեցող հինգ կուսան-դամի յերաշխավորությամբ, վոչ ալ կերպ, քան արտագրական քվյալի միջոցով և անպայման կենտ-կոմի հաստատությամբ, անկախ

ընդունվողի սոցիալական դրու-թյունից:

Ծ ա ն ո թ ու թ յ ու ն. Այլ կու-սակցություններից յեղածների վերջ-նական հաստատման իրավունքը Կենտկոմը կարող է վերադասել տ-առնձին յերկրային կուսակցական կոմիտեների և ազգային Կոմկուսնե-րի Կենտկոմներին:

դ) Յերաշխավորությունները ստուգումը նախորդում է ընդու-նելուն և կատարվում է տեղական կուսակցական կոմիտեի միջո-ցով:

ե) Կուսակցության մեջ ըն-դունվելու հարցը նախապես քըն-նրվում է քվյում, վճռվում է կազ-մակերպության ընդհանուր ժո-ղովում և ուժի մեջ է մտնում Կուսկոմի հաստատումից հետո. առաջին կատեգորիայի համար պահանջվում է զավկոմի ու ռայ-կոմի (քաղաքներում և արդյու-

նաբերական կենտրոններում) հաստատումը, յերկրորդի և յերրորդի համար՝ շրջանային (ОКР.) կամ նահանգական կոմիտեյի հաստատումը: Քաղաքների ռայոնական կազմակերպություններում կուսակցություն մեջ ընդունելու հարցը վճռվում է կուսակցություն անդամների ընդհանուր ժողովում: Քաղաքային ռայոններում հաղաբից ավելի անդամ և թեկնածու լինելու դեպքում ընդունելությունը կատարվում է ռայկոմի պլենումում առանց ընդհանուր ժողովի սանկցիայի:

դ) Յերիտասարդությունը մինչև 20 տարեկան հասակը ներառյալ (բացառություն կարմիր բանակայինների) կուսակցության մեջ է մտնում միմյան ՀամԼԿՅԵՄ միջոցով:

3. Յերաշխավորությունը պա-

տասխանատու յեն յերաշխավորածների համար և անհիմն յերաշխավորություններ տալու դեպքում յենթարկվում են կուսակցական տուժի, մինչև կուսակցությունից վտարվելը:

4. Թեկնածությունից կուսակցության անդամ ընդունվողի կուսատաժը հաշվվում է այն որից յերբ համապատասխան բջջի ընդհանուր ժողովը վորոշում է տրվյալ ընկերոջ հաստատել կուսակցության անդամ:

5. Մի կազմակերպության յուրաքանչյուր անդամ ալ կազմակերպության աշխատանքի վայրը փոխադրվելու դեպքում գրանցվում է վերջնիս անդամների թվում:

Ծանոթություն. կուսակցության անդամների մի կազմակերպությունից մյուսը փոխադրվելը կա-

տարվում է Կուսակցության Կենտ-
կոմի սահմանած կանոնների համա-
ձայն:

6. Վորեն մեկին Կուսակցու-
թյունից վտարելու հարցը վճռու-
վում է այն կազմակերպության
ընդհանուր ժողովում, վորի ան-
դամ է տվյալ անձը, և հաստատ-
վում է նահանգական (շրջանային)
վերահսկիչ հանձնաժողովում, կամ
լուծվում է անմիջորեն նահան-
գական (շրջանային) վերահսկիչ
հանձնաժողովում: Վտարման վո-
րոշումն ուժի մեջ է մտնում նա-
հանգական (շրջանային) Կոմիտե-
յի հետ վորոշումը համաձայնեց-
նելուց հետո միայն, ընդ վորում
ընդհանուր ժողովի կամ նահան-
գական ՎՀ (շրջ ՎՀ) կողմից վը-
տարվելու որվանից տվյալ անձը
հեռացվում է Կուսակցական աշ-
խատանքից: Կուսակցությունից

վտարված անդամների վտարման
մասին հայտարարվում է Կուսակ-
ցական մամուլում՝ նշելով վտար-
ման պատճառները:

II. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՈՒ- ԹՅԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

7. Բոլոր այն անձնավորու-
թյունները, վորոնք ցանկանում
են Կուսակցության անդամի շար-
քերն անցնել, անցնում են թեկ-
նածուական ստաժ, վորի նպա-
տակն է՝ նրանց հիմնավորապես
ծանոթացնել Կուսակցության ծը-
րագրի և տալտիկայի հետ և ըս-
տուգել թեկնածուի անձնական
հատկությունները:

8. Թեկնածուներ ընդունելու
կարգը (կատեգորիաների բաժա-
նելը. յերաշխավորությունների
բնույթն ու ստուգումը, կազմա-
կերպության վորոշումը ընդու-

նելու և կուսկոմից հաստատվելու մասին) նույնն է, ինչ վոր կուսակցության անդամ ընդունվելու դեպքում:

9. Թեկնածուական ստաժը սահմանվում է. — առաջին կատեգորիայի համար 6 ամսից վոչ պակաս, յերկրորդ կատեգորիայի համար՝ 1 տարուց վոչ պակաս և յերրորդ կատեգորիայի համար՝ 2 տարուց վոչ պակաս:

Ծ ա ն ո թ ու թ յ ու ն — Ուրիշ կուսակցություններից յելածները, անկախ նրանց սոցիալական դրությունից՝ անցնում են յերկու տարվա թեկնածուական ստաժ:

10. Կուսանդամության թեկնածուները մասնակցում են այն կազմակերպության դռնբաց ժողովներին վորի կազմում գտնվում են: Կուսանդամության թեկնածուները կուսժողովներում վրճահական ձայնի իրավունք չունեն,

այլ մասնակցում են միայն խորհրդակցական ձայնի իրավունքով:

11. Թեկնածուները սովորական անդամավճար են մուծում տեղական կուսակցական — Կոմիտեյի գանձարկղը:

III. ԿՈՒՍՍԿՅՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱ- ԿԵՐՊՁՈՎԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ ՄԱՍԻՆ

12. Կուսակցության կազմակերպչական կառուցվածքի ղեկավար սկզբունքը դեմոկրատական կենտրոնացումն է (централизация).

13. Կուսակցությունը կառուցվում է դեմոկրատական կենտրոնացման հիմունքներով, ըստ տերիտորիալ հատկանշի. վորևե շրջանի սպասարկող կազմակերպությունը բարձրագույն է հա-

մարվում բոլոր այն կազմակերպությունների նկատմամբ, վորոնք սպասարկում են տվյալ շրջանի այս կամ այն մասին:

14. Կուսակցական բոլոր կազմակերպությունները տեղական հարցերը վճռելու մեջ ինքնավար են (автономны).

15. Յուրաքանչյուր կազմակերպության բարձրագույն ղեկավար մարմինը հանդիսանում է ընդհանուր ժողովը, կոնֆերանսը կամ համագումարը:

16. Ընդհանուր ժողովը, կոնֆերանսը կամ համագումարն ընտրում են կոմիտե, վորը հանդիսանում է նրանց գործադիր մարմինը և ղեկավարում է տեղական կազմակերպության ամբողջ ընթացիկ անխատանքը:

17. Կուսակցության կազմակերպչական սխեման հետևյալն է.

ա) ԽՍՀՄ տերրիտորիա — Համաիութենական Համագումար — Կենտկոմ:

բ) Մարզեր, (область) հանրապետությունների, նահանգներ — մարզային (յերկրային) կոնֆերանսներ, ազգային կոմկուսակցությունների համագումարներ, նահանգական կոնֆերանսներ — մարզային (յերկրային) կոմիտեներ, ազգային կոմկուսակցությունների կենտկոմներ, նահանգական կոմիտեներ:

գ) Շրջաններ (округа) գավառներ — շրջնային, գավառական կոնֆերանսներ — շրջնային, գավառային կոմիտեներ:

դ) Վոլոստներ (ռայոններ) — վոլոստային (ռայոնական) կոնֆերանսներ — վոլոստային (ռայոնական) կոմիտեներ:

ե) Ձեռնարկություններ, գյու-

զեր, Կարմիր-բանակային զորամասեր, հիմնարկություններ — բջիջների ընդհանուր ժողովներ — բջիջների բյուրոներ:

18. Յենթարկման, հաշվետվության, կուսակցական բոլոր վորոշումների ընթացքի և վիճարկման (оспаривание) կարգը (բարձրագույն ինստանցիայից դեպի ստորագույն) հետևյալն է. համամիութենական համագումար, Կենտկոմ, մարզային (յերկրային) կոնֆերանս մարզային (յերկրային) կոմիտե, ազգային կոմկուսակցությունների կոնֆերանս ազգային կոմկուսակցությունների կենտկոմ, նահանգական կոնֆերանս և այլն:

19. Կուսակցական աշխատանքի առանձին ձևերի համար կազմվում են հատուկ բաժիններ: Բաժինները գործում են կոմիտենե-

րին կից և անմիջորեն յենթարկվում են նրանց: Բաժինների կազմակերպման կարգը սահմանվում է Կենտկոմի հատուկ հրահանգներով:

20. Յուրաքանչյուր կազմակերպություն վերջնականապես հաստատվելուց հետո իրավունք է ստանում իր կնիքն ունենալու, սակայն միայն համապատասխան բարձրագույն կուսակցական մարմնի թույլտվությամբ:

VI. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

21. Կուսակցության գերագույն մարմինը համագումարն է: Հերթական համագումարները հրավիրվում են տարին մեկ անգամ:¹⁾

¹⁾ Տես «Համկ(բ)Կ 15-րդ համագումարի վորոշումը կազմակերպչական առանձին հարցերի մասին» ուսս. հրատ. էջ 78:

Արտակարգ համագումարները հրաժարուած ե կենտրոնական կոմիտեն սեփական նախաձեռնութեամբ կամ կուսակցական վերջին համագումարում ներկայացված անդամներէ ընդհանուր թվի $\frac{1}{3}$ ից վոչ պակասի պահանջով: Կուսակցակցական համագումար հրավիրելու մասին և համագումարի որակարգը հայտարարվում ե վոչ ուշ, քան մինչև մեկ և կես ամիս համագումարից առաջ: Արտակարգ համագումարը հրավիրվում ե յերկու ամսվա ընթացքում:

Համագումարն որինական ե համարվում, յեթե նրանում ներկայացված են կուսակցութեան վերջին հերթական համագումարում ներկայացված բոլոր կուսանդամների կիսից վոչ պակաս կուսանդամներ:

Կուսակցութեան համագումարի ներկայացուցչական նորմաները սահմանում ե կենտրոնական կոմիտեն:

22. Յեթե 21-րդ կետում նշած ժամանակամիջոցում կենտրոնական կոմիտեն արտակարգ համագումար չհրավիրի՝ արտակարգ համագումար պահանջող կազմակերպութեաններն իրավունք ունեն կազմելու կազմակերպչական կոմիտե, վորը համագումար հրավիրելու հարցում ոգտվում ե կենտրոնական կոմիտեյի իրավունքներով:

23. Համագումարը—ա) լսում և հաստատում ե կենտրոնական կոմիտեյի, կենտրոնական վերահրակիչ հանձնաժողովի, կենտրոնական վերստուգիչ հանձնաժողովի և այլ կենտրոնական հիմնարկների հաշվետվութեանները:

բ) վերաքննում և փոփոխում ե կուսակցության ծրագիրն ու կանոնադրությունը. գ) վորոշում ե կուսակցության տակտիկական գիծն ընթացիկ հարցերի վերաբերմամբ. դ) ընտրում ե կենտրոնական կոմիտե, կենտրոնական վերահսկիչ հանձնաժողով և կենտրոնական վերստուգիչ հանձնաժողով և այլն:

24. կենտրոնական կոմիտեն ընտրվում ե համագումարի սահմանած կազմով: կենտրոնական կոմիտեյի անդամների հեռանալու դեպքում նրա կազմը լրացվում ե համագումարի ընտրած թեկնածուներից՝ համագումարի վորոշած կարգով:

25. կենտրոնական կոմիտեն համագումարից-համագումար դեկավարում ե կուսակցության ամբողջ աշխատանքը, կուսակցու-

թյան ներկայացուցիչն ե հանդիսանում ուրիշ կուսակցությունների, կազմակերպությունների և հիմնարկների հետ հարաբերության մեջ մտնելիս, կազմակերպում ե կուսակցության զանազան հիմնարկներ և ղեկավարում ե նրանց գործունեյությունը, նշանակում ե իր հսկողության տակ աշխատող կենտրոնական որդանների խմբագրությունները և հաստատում տեղական խոշոր կազմակերպությունների կուսակցական որդանների խմբագիրներին, կազմակերպում և վարում ե հասարակական նշանակություն ունեցող ձեռնարկությունները, բաշխում ե կուսակցության ուժերն ու միջոցները և վարում ե կենտրոնական զանձարկղի գործերը:

կենտրոնական կոմիտեն կու-

սակցական ֆրակցիաների միջոցով ուղղությունն է տալիս խորհրդային և հասարակական կենտրոնական կազմակերպություններին աշխատանքներին:

Կենտրոնական Կոմիտեն առնվազն յերկու ամիսը մեկ անգամ ունենում է մեկ պլենար նիստ: Կենտկոմի թեկնածուները Կենտկոմի պլենումի նիստերին մասնակցում են խորհրդակցական ձայնի իրավունքով:

26. Կենտրոնական Կոմիտեն կազմակերպում է քաղաքական աշխատանքի համար—Քաղաքական Բյուրո, կազմակերպչական աշխատանքի ընդհանուր ղեկավարության համար—Կազմակերպչական Բյուրո և կազմակերպչական ու գործադրական բնույթ կրող ընթացիկ աշխատանքներին համար—Քարտուղարություն:

27. Կուսակցական մի համագումարից մինչև մյուսը՝ Կենտրոնական Կոմիտեն հրավիրում է համամիութենական կուսակցական մեկ կոնֆերանս՝ տեղական կուսակցական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներից:

28. Կենտրոնական Կոմիտեն իր աշխատանքների մասին պարբերաբար տեղեկացնում է կուսակցական կազմակերպություններին:

29. Կենտրոնական վերահսկիչ հանձնաժողովն ընտրվում է կուսակցության համագումարի վորոշած կազմով:

30. Կենտրոնական վերստուգիչ հանձնաժողովն ընտրվում է կուսակցության համագումարի վորոշած կազմով, ընտրվողների կուսակցական ստաժը 10 տարուց պակաս չպետք է լինի:

Կենտրոնական վերստուգիչ հանձնաժողովն ստուգում է—ա) գործերի ընթացքի արագությունըն ու ճշտությունը Կուսակցության Կենտրոնական մարմիններում և Համկ(բ)ԿԿ Բարտուղարության ապարատի կանոնավորությունը Համկ(բ)ԿԿ գանձարկըն ու ձեռնարկությունները:

V. ՄԱՐԶԱՅԻՆ (ՅԵՐԿՐԱՅԻՆ)
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՄԱՍԻՆ

31. Կուսակցական կազմակերպությունները Համկ(բ)ԿԿ Կթույլտրվությամբ կարող են միանալ և կազմել մարզային (յերկրային) միավորումներ: Մարզի (յերկրի) սահմանները վորոշում է մարզային (յերկրային) կոնֆերանսը և հաստատում է Կենտկոմը:

32. ԽՍՀՄ և ՌՍՖՍՀ ազգային

հանրապետությունների (և մարզերի) տերրիտորիան սպասարկող կուսակցական կազմակերպությունները հավասարեցվում են Կուսակցության մարզային (կամ նահանգական) կազմակերպություններին, այսինքն՝ ամբողջովին յենթարկվում են Համկ(բ)Կ Կենտկոմին:

33. Մարզային (յերկրային) կոմիտեն (կամ ազգային կոմունիստական կուսակցության Կենտկոմն ընտրվում է մարզային (յերկրային) կոնֆերանսում (կամ ազգային Կոմկուսի համագումարում):

Ծանոթություն—Յերկրային և նրանց հավասար նշանակություն ունեցող կոմիտեների նախադասություններին կամ բյուրոներին հաստատում է Համկ(բ)ԿԿ:

34. Այնտեղ, ուր գոյություն ունեն մարզային տնտեսական

մարմիններ (տնտեսական խորհուրդներ և այլն), կամ կենտրոնից բավականաչափ հեռու շրջաններում՝ կենտկոմի առանձին վորոշումով կազմվում են մարզային բյուրոներ, վորոնց նշանակում է ՀամԿ(բ)Կ կենտկոմը՝ յուրաքանչյուր անգամ կենտկոմի սահմանած կազմով: Կենտկոմի մարզային բյուրոները պատասխանատու են միայն ՀամԿ(բ)ԿԿ առաջ:

35. Մարզային (յերկրային) հերթական կոնֆերանս կամ ազգային կոմկուսի համագումար հրավիրում է մարզային (յերկրային) Կոմիտեն (ազգ. կոմկուսի կենտկոմը) տարին մեկ անգամ: Արտակարգ կոնֆերանս հրավիրվում է մարզային (յերկրային) Կոմիտեյի (ազգ. կոմկուսի կենտկոմի) կամ մարզային (յերկրային) կազմակերպությունների ան-

դամների ընդհանուր թվի $1/3$ -ի վորոշումով:

Մարզային (յերկրային) կոնֆերանսի (ազգ. կոմկուսի համագումարի) ներկայացուցչական նորմաները սահմանում է մարզային (յերկրային) կոմիտեն (ազգային կոմկուսի կենտկոմը):

Մարզային (յերկրային) կոնֆերանսը (ազգ. կոմկուսի համագումարը) լսում և հաստատում է մարզային (յերկրային) կոմիտեյի (ազգ. կոմկուսի կենտկոմի), վերահսկիչ հանձնաժողովի, վերլուսողիչ հանձնաժողովի և մարզային (յերկրային) այլ հաստատությունների հաշվետվությունները, քննություն և առնում մարզի (յերկրի) կամ հանրապետությունից կուսակցական խորհրդային, տնտեսական և արհեստակցական աշխատանքի հարցերը և

ընտրում ե մարգային (յերկրային) վերահսկիչ հանձնաժողով և վերստուգիչ հանձնաժողով (ազգային կոմկուսների կենտկոմ, ԿՎՀ. Կ. վերստուգիչ Հ.):

36. Մարգային (յերկրային) Կոմիտեն ընթացիկ աշխատանքի համար իր կազմից ընտրում ե Բյուրո առնվազն հինգ հոգուց:

Մարգային (յերկրային) կոմիտեն (ազգ. կոմկուսի կենտկոմը) մարզի (յերկրի) սահմաններում կազմակերպում ե կուսակցության զանազան հիմնարկներ, ղեկավարում ե նրանց գործունեությունը, նշանակում ե մարգային (յերկրային) կուսակցական որգանի խմբագրություն, վորն աշխատում ե նրա հսկողության տակ, կազմակերպում ե վարում ե իր՝ համամարգային նշանակություն ունեցող հիմնարկները, ձեռնարկու-

թյունները, մարզի (յերկրի) սահմաններում բաշխում ե կուսակցության ուժերն ու միջոցները և վարում ե մարգային (յերկրային) կուսակցական գանձարկղը: Մարգային (յերկրային) Կոմիտեն (ազգ. կոմկուսի կենտկոմը) կուսակցական ֆրակցիաների միջոցով ուղղություն ե տալիս խորհուրդների, արհմիությունների, կոոպերացիայի մարմինների և այլ կազմակերպությունների գործունեությանը: Նմանապես անմիջորեն ուղղություն ե տալիս Համ. ԼԿՅԵՄ կազմակերպության աշխատանքներին և մանրամասն հաշվետվություն ե ներկայացնում կենտկոմին այն ձևով և այն ժամկետով, վոր սահմանել ե Համ. Կ (Բ) Կ կենտկոմը:

Մարգային Կոմիտեյի (կամ ազգ. կոմկուսի կենտկոմի) պլե-

նուժը գումարվում ե վոչ ուշ,
քան յերկու ամիսը մեկ անգամ:

VI. ՆԱՀԱՆԳԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐ- ՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

37. Կուսակցության հերթա-
կան նահանգական կոնֆերանսը
հրավիրում ե նահանգական կո-
միտեն վոչ ուշ, քան տարին մեկ
անգամ, իսկ արտակարգ կոնֆե-
րանսներ հրավիրվում ե նահան-
գական կոմիտեյի կամ նահանգի
սահմաններում գործող կուսկազ-
մակերպությունների անդամների
ընդհանուր թվի¹/₃-ի վորոշումով:

Նահանգական կոնֆերանսը լը-
սում ե հաստատում ե նահանգա-
կան կոմիտեյի, նահանգական
վերահսկիչ հանձնաժողովի, վեր-
ստուղիչ հանձնաժողովի ե նա-
հանգական այլ հիմնարկների հաշ-
վետվությունները, քննարկում ե

տվյալ նահանգի կուսակցական,
խորհրդային, տնտեսական ե ար-
հեստակցական աշխատանքի հար-
ցերը, ընտրում ե նահանգական
կոմիտե, նահանգական վերահըս-
կիչ հանձնաժողով, վերստուղիչ
հանձնաժողով ե համամիութենա-
կան համագումարի պատգամա-
վորներ:

38. Նահանգական կոմիտեն
ընտրում ե կոնֆերանսը, ընդ
վորում նրա կազմի մեջ պիտի
մտցվեն թե նահանգական ե թե
տվյալ նահանգի այլ բանվորա-
կան խոշոր կենտրոնների աշխա-
տողները:

Նահանգական կոմիտեն գու-
մարվում ե վոչ ուշ, քան ամիսը
մեկ անգամ: Ընթացիկ աշխա-
տանքի համար նահանգական կո-
միտեն իր միջից ընտրում ե բյու-
րո՝ կազմված առնվազն 5 հոգուց:

Բյուրոյի կողմից առնվազն 3 հոգի պետք է նշանակվեն միմիայն կուսակցական աշխատանքի համար:

Նահանգական Կոմիտեյի քարտուղարի համար պարտադիր է Պատվա կուսակցական ստաժ և վերադաս կուսակցական ինստանցիայի հաստատումը (միմիայն այդ վերադաս մարմնի համաձայնութեամբ և թույլատրվում բացառութեամբ անել կուսստաժի չափի նկատմամբ):

39. Նահանգական Կոմիտեն՝ մարզային (յերկրային) Կոմիտեյի կամ կենտրոնի սանկցիայով հաստատում է նահանգի գավառային և ռայոնական կազմակերպութիւնները, նահանգի սահմաններում կազմակերպում է կուսակցութեան զանազան հիմնարկներ, ղեկավարում է նրանց գոր-

ծունեյութիւնը, նշանակում նահանգական կուսակցական որդանի խմբագրութիւն, վորն աշխատում է նրա հսկողութեան տակ, կազմակերպում է նահանգական նշանակութիւն ունեցող նրա բոլոր ձեռնարկութիւնները, նահանգի սահմաններում բաշխում է կուսակցութեան ուժերն ու միջոցները և վարում նահանգական դրամարկը:

Նահանգական Կոմիտեն համապատասխան ֆրակցիաների միջոցով ուղղութիւն է տալիս խորհուրդների, արհեստակցական միութիւնների, կոոպերատիվ միավորների և այլ կազմակերպութիւնների գործունեյութեանը, այլև անմիջորեն ուղղութիւն է տալիս կոմյեքիտմիութեան աշխատանքին:

Նահանգական Կոմիտեն իր գոր-

ծունեյության մասին հաշվետվությունն և ներկայացնում կենտկոմին նրա սահմանած ժամկետներին և սահմանված ձևով: Ինքնավար հանրապետությունները և մարզերի մարզային կոմիտեները հավասարեցվում են նահանգական կոմիտեներին:

40. Նահանգական կոմիտեները կոնֆերանսից կոնֆերանս պարբերաբար ինֆորմացիոն ղեկուցումներ են աալիս քաղաքային կամ գավառական (շրջանային) կազմակերպությունների ընդհանուր ժողովին կամ կոնֆերանսին, բացի դրանից, նահանգական կոմիտեները հրավիրում են ընդլայնած պլենումներ կամ նահանգական խորհրդակցություններ գավկոմների և շրջկոմների (անմիջականորեն նահկոմին յենթախա) ներկայացուցիչներին:

41. Նահանգական քաղաքներում ըստ կարիքի հիմնվում են աշխատանքային կազմակերպություններ գավառային կազմակերպությունների իրավունքներով, վորոնք անմիջորեն յենթախալվում են նահանգական կոմիտեին:

VII. ՇՐՋԱՆԱՑԻՆ (ОКРУЖНЫЕ) ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

42. Կուսակցական շրջանային կոնֆերանս հրավիրում և շրջանային կոմիտեն վոչ պակաս, քան տարին մեկ անգամ, արտակարգ կոնֆերանս հրավիրվում և շրջանային կոմիտեի կամ շրջանի մեջ մտնող կազմակերպությունների անդամների ընդհանուր թվի ¹/₃-ի վորոշումով:

Շրջանային կոնֆերանսը լսում և հաստատում և շրջանային կո-

միտեյի, վերահսկիչ հանձնաժողովի և շրջանային այլ հիմնարկների հաշվետվությունները, ընտրում ե շրջանային կոմիտե, վերահսկիչ հանձնաժողով, վերստուգիչ հանձնաժողով և կուսակցության համամիութենական համագումարի պատգամավորներ:

43. Կոնֆերանսի ընտրած շրջանային կոմիտեյի կազմի մեջ պետք ե մտցվեն թե շրջանային և թե տվյալ շրջանի այլ բանվորական խոշոր կենտրոնների գործիչները:

44. Շրջանային կոմիտեն գումարվում ե պոնովազն սամիսը մեկ անգամ: Ընթացիկ աշխատանքի համար շրջանային կոմիտեն իր կազմից ընտրում ե բյուրո 5 հոգուց վոչ պակաս կազմով:

Բյուրոյի կազմից առնվազն 3 հոգի պետք ե նշանակվեն միայն

կուսակցական աշխատանքի համար

Շրջանային կոմիտեյի քարտուղարի համար պարտադիր ե 5 տարվա կուսակցական ստաժ և կուսակցական վերադաս ինստանցիայի հաստատումը (ստաժի նկատմամբ բացառություն թույլատրվում ե միմիայն այդ մարմնի համաձայնությամբ):

45. Շրջանային կոմիտեն հաստատում ե ռայոնական կազմակերպություններն ու կուսակցական բջիջները (ապա ռայոնական կազմակերպությունները հաստատվում են մարզային (յիրկրային) կոմիտեների կամ ազգ. կոմիտեների կենտկոմների կողմից), շրջանի սահմաններում կազմակերպում ե կուսակցության զանազան հիմնարկներ և ղեկավարում ե նրանց գործունե-

յությունը, նշանակում ե կուսակցական շրջանային որգանի խըմբադրություն, վորն աշխատում ե նրա ղեկավարությամբ և հրահողության տակ, կազմակերպում ե շրջանային նշանակություն ունեցող իր բոլոր ձեռնարկությունները, շրջանի սահմաններում բաշխում կուսակցության ուժերն ու միջոցները և վարում ե շրջանային դրամարկը: Շրջանային կոմիտեն համապատասխան ֆրակցիաների միջոցով, ուղղություն ե տալիս խորհուրդների, արհեստակցական միությունների, կոոպերատիվ և այլ միավորներին գործունեյությանը, այլև անմիջականորեն ուղղություն ե տալիս կոմյերիտմիության աշխատանքին: Շրջանային կոմիտեն կենտկոմի սահմանած ժամկետներին և սահ-

մանված ձևով իր գործունեյության վերաբերմամբ հաշվետվություն ե ներկայացնում մարզային (յերկրային) կոմիտեյին (կամ ազգ. կոմկուսի կենտկոմին):

46. Շրջանային կոմիտեները կոնֆերանսից կոնֆերանս պարբերաբար ինֆորմացիոն ղեկուցումներ ևն տալիս քաղաքային կամ ռայոնական կազմակերպությունների ընդհանուր ժողովին կամ կոնֆերանսին. բացի դրանից շրջանային կոմիտեները հրավիրում են ընդլայնած պլենումներ կամ շրջանային խորհրդակցություններ ռայկոմների և խոշոր բլիջների (անմիջականորեն շրջկոմին յենթակա) ներկայացուցիչներից:

47. Շրջանային խոշոր քաղաքներում կուսակցական վերադաս կոմիտեյի թույլտվությամբ կա-

ըող են կազմակերպվել ռայոնա-
կան կազմակերպություններ՝ նա-
հանգական քաղաքների ռայկոմ-
ներին հավասար իրավունքներով:

VIII ԳԱՎԱՌԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐ- ՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

48. Գավառային կոնֆերանսը
լսում և հաստատում է գավա-
ռային կոմիտեյի, վերստուգիչ
հանձնաժողովի, նահանգական վե-
րահսկիչ հանձնաժողովի լիազո-
րի հաշվետվությունները, քննար-
կում է գալառի կուսակցական,
խորհրդային, անտեսական և ար-
հեստակցական աշխատանքի հար-
ցերը. ընտրում է կոմիտե, վերըս-
տուգիչ հանձնաժողով և նահան-
գական կոնֆերանսի պատգամա-
վորներ: Կոնֆերանսը հրավիր-
վում է 6 ամիսը մեկ անգամ:

49. Գավառային կոմիտեն ըն-

տրրվում է գավառային կոնֆե-
րանսում: Գավառային կոմիտեն
իր կազմից ընտրում է 5-7 հո-
գուց բաղկացած բյուրո, վորոն-
ցից վոչ պտկաս, քան 3 ընկեր-
պետք է ազատված լինեն ամեն
մի աշխատանքից՝ բացի կուսակ-
ցականից:

Գավառային կոմիտեյի քար-
տուղարի հաժար պարտադիր է
3 տարվա կուսակցական ստաժ և
կուսակցական վերադաս մարմնի
հաստատումը (վորի թույլտվու-
թյամբ միայն կարելի յե բացա-
ռություն անել ստաժի նկատ-
մամբ):

50. Գավառային կոմիտեն նա-
հանգական կոմիտեյի թույլտվու-
թյամբ հաստատում է գավառա-
յին, շրջանային և վոլոստային
կազմակերպություններն ու բջիջ
ները, գավառի սահմաններում

կազմակերպում ե կուսակցու-
թյան զանազան հիմնարկներ, գե-
կավարում նրանց գործունեյու-
թյունը, կազմակերպում ե գա-
վառային նշանակություն ունե-
ցող իր բոլոր ձեռնարկություն-
ները, գավառակային վոլոստային
բջիջների ներկայացուցիչներից
խորհրդակցություններ ե կազ-
մում ե վարում գավառային կու-
սակցական գրամարկը:

Ծ ա ն ո թ ու թ յ ու ն — Գավառա-
յին կուսակցական կոմիտեն կուսակ-
ցական գրականություն ե կուսակցա-
կան որգան կարող ե հրատարակել
միմիայն նահանգական կոմիտեյի
թույլտվությամբ:

51. Գավառային կոմիտեն գա-
վառի սահմաններում կուսակցա-
կան ֆրակցիաների միջոցով ուղ-
ղություն ե տալիս գավառային
գործադիր կոմիտեյի, ինչպես ե
արհեստակցական կազմակերպու-

թյունների, կոոպերատիվ ե այլ
միավորների աշխատանքներին,
այլե անմիջական ուղղություն ե
տալիս կոմիտեի ամիուլթյան կազ-
մակերպությունների աշխատան-
քին:

IX. ՎՈՂՈՍՏԱՅԻՆ (ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ) ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄՍՍԻՆ

52. Վոլոստի բարձրագույն
մարմինն ե հանդիսանում կու-
սակցության տվյալ վոլոստի ան-
դամների ընդհանուր ժողովը:

Ծ ա ն ո թ ու թ յ ու ն — Ընդարձակ
վոլոստներում (ըջաններում), վոր-
տեղ ընդհանուր ժողով հրավիրելը
գտվար ե, թույլ ե տրվում ընդհա-
նուր ժողովի փոխարեն վոլոստային
(ըջանային) կոնֆերանս հրավիրել:
Սյդալիսի կոնֆերանսները հրավիր-
վում են առնվազն 3 ամիսը մեկ
անգամ:

53. Վոլոստային (շրջանային) ընդհանուր ժողով հրավիրվում է առնվազն ամիսը մեկ անգամ. ընդհանուր ժողովը ա) վճռում է կուսակցության անդամների ընդունելության և վտարման հարցերը՝ իր վորոշումները ներկայացնելով վերադաս կուսկոմիտեներին ի հաստատություն. բ) քննության և առնում և հաստատում վոլոստային (շրջանային) կոմիտեյի հաշվետվությունը. գ) ընտրում է վոլոստային (շրջանային) կոմիտե. դ) պատգամավորներ և ընտրում գավառային և այլ կոնֆերանսների համար. ե) քննարկում և հաստատում վոլոստային (շրջանային) գործկոմի ֆրակցիայի հաշվետվությունը:

54. Վոլոստային (շրջանային) կոմիտեն ընտրվում է վոլոստա-

յին (շրջանային) կուսժողովում կամ կոնֆերանսում 6 ամսով:

Վոլոստային կոմիտեյի քարտուղարներին համար պարտադիր է մեկ տարվա կուսակցական ստաժ ունենալը:

Ծ ա ն ո թ ու թ ու ն — Յերեքից պակաս գյուղական բջիջ ունեցող վոլոստներում, վոլոստային կոմիտե չի կազմակերպվում. գավառային կոմիտեները կարող են այդ վոլոստների վոլոստային կենտրոնների բջիջները՝ հանձնել վոլոստային կազմակերպության այս կամ այն պարտականությունների կատարումը:

55. Վոլոստային (շրջանային) կոմիտեն գումարվում է առնվազըն 2 շաբաթը մեկ անգամ:

56. Վոլոստային (շրջանային) կոմիտեն ուղղություն է տալիս և ղեկավարում է վոլոստում (շրջանում) գտնվող բոլոր կազմակերպությունների աշխատանք-

ները, կատարում ե կուսակցության բոլոր անդամների ցուցակագրումը, կազմակերպում ե գրականության բաշխում, միտինգներ, դասախոսություններ և այլն. կազմակերպում ե նոր բջիջներ և նրանց ներկայացնում գավառային կոմիտեյին ի հաստատություն. վարում ե վոլոստային (շրջանային) կուսակցական դրամարկը, ամիսը մեկ անգամ գավառային կոմիտեյին իր դործունեյության մասին հաշվետվություն ե ներկայացնում, կուսակցական ֆրակցիայի միջոցով ուղղություն ե տալիս վոլոստային (շրջանային) դործկոմի աշխատանքներին:

X ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԲՁԻՋՆԵՐԻ ՄՍՍԻՆ

57. Կուսակցական կազմակերպության հիմքը հանդիսանում ե

կուսակցական բջիջը, վորը հաստատվում ե շրջանային, գավառային կամ ռայոնական կոմիտեյի կողմից, առնվազն 3 կուսանդամների կազմով:

58. Մեծ թվով բանվորներ ունեցող խոշոր ձեռնարկություններում, ամբողջ ձեռնարկություններում, համագործարանային բջիջներում կարող են կազմակերպվել բջիջներ ըստ ցեխերի ցեխային բջիջներ, յուրաքանչյուր առանձին դեպքում շրջկոմի (գավկոմի) կամ ռայկոմի (քաղաքներում) հաստատումով:

59. Բջիջն այն կազմակերպությունն ե, վորը բանվորա-գյուղացիական մասսաները կապում ե տվյալ վայրի կուսակցության ղեկավար մարմնի հետ: Բջջի անելիքն ե — 1. մասսաների մեջ կուսակցական լողուններ և վո-

ըողումներ տարածել. 2) նոր ան-
դամներ ներգրավել և նրանց
դաստիարակել. 3) աջակցել տե-
ղական կոմիտեյին նրա կազմա-
կերպչական և ագիտացիոն աշխա-
տանքներում. 4) յերկրի տնտե-
սական և քաղաքական կյանքում
ակտիվ մասնակցել իբրև կուսակ-
ցական մարմին:

60. Ընթացիկ աշխատանքը
վարելու համար բջիջն ընտրում
է բյուրո 6 ամսով:

Բջիջ քարտուղարի համար պար-
տադիր է առնվազն մեկ տարվա
կուսակցական ստաժ: Բացառու-
թյան թույլ է տրվում միմիայն
ըրջկոմի (գավկոմի) կամ ռայկոմի
(քաղաքներում) հաստատուսով:

XI ՎԵՐԱՀՍԿԻԶ ՀԱՆՁՆՔԺՈՂՈՎ-
ՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

61. Համկ (բ) և միասնակա-
նության և հեղինակության ամ-

րացման գործում կուսակցու-
թյանն աջակցելու, բանվոր դա-
սակարգի լավագույն մասը կու-
սակցության շարքերը ներգրա-
վելու, Համ Կ (բ) և ծրագրին ու
կանոնադրությունը կուսակցու-
թյան անդամների կողմից խախ-
տելու դեմ պայքարելու, խորհրդ-
ային մարմինների գործունե-
յության մեջ կուսակցական գիծն
ամեն տեսակետից ապահովելու
և խորհրդային ու տնտեսական
ապարատի բարելավման և պար-
զեցման համար միջոցներ մշա-
կելու նպատակներով—համագու-
մարում, մարզային յերկրային,
նահանգական և շրջանային կոն-
ֆերանսներում ընտրվում են վե-
րահսկիչ հանձնաժողովներ, վո-
րոնք հաշիվ են տալիս իրենց
ընտրող համապատասխան մար-
միններին առաջ:

Ծ ա ն ո թ ու թ յ ու ն — Շրջանային (окружные) վճշները կազմվում են չամ Կ (բ) ԿԿ և Կվճ թույլտվությամբ:

62. Վերահսկիչ հանձնաժողովների վորոշումները չեն կարող վերացվել համապատասխան կոմիտեների կողմից, բայց ուժի մեջ են մտնում միայն վերջիններիս համաձայնությամբ և նրանք են վոր կենսագործում են այդ վորոշումները:

Անհամաձայնության դեպքում հարցը փոխադրվում է միացյալ նիստը: Յեթե կոմիտեյի հետ համաձայնություն չի կայանում, հարցը փոխադրվում է համապատասխան կուսակցական կոնֆերանս կամ բարձրագույն վերահսկիչ հանձնաժողով կամ կուսակցության համագումար՝ լուծելու համար:

Ա. Կենտրոնական վերահսկիչ հանձնաժողովի մասին

63. Կվճ ընտրվում է առավելապես այն բանվորներից և գյուղացիներից, վորոնք անհրաժեշտ չափի կուսակցական, խորհրդային, տնտեսական կամ անմիջական արտադրական փորձ ունեն: Կվճ այն անդամները, վորոնք նշանակված են անմիջորեն Կվճ կամ ԲԳՏ մեջ աշխատելու համար, պետք է ունենան առնվազն 10 տարվա կուսակցական ստաժ: Տեղական մարմիններում աշխատող Կվճ անդամները 7 տարուց վոչ պակաս ստաժ, և դադգյահի բանվորներն ու գյուղացիները 5 տարվա ստաժ:

64. Կվճ անդամները չեն կարող միաժամանակ Կենտկոմի անդամներ լինել և չեն կարող վարչական և տնտեսական պաշտոններ վարել:

Ծ ա ն ո թ ու թ յ ու ն. — Բացառու-
թյուններ թույլատրվում ե ամեն
անգամ Համ Կ (բ) ԿԿԿ և ԿՎՀ նախա-
գահության հատուկ թույլտվությամբ:

65. ԿՎՀ պլենումը հրավիրվում
է յերեք ամիսը մեկ անգամ:
Պլենումից պլենում ԿՎՀ մարմին-
ների բոլոր ընթացիկ աշխատան-
քը ղեկավարելու համար կազմվում
է 21 անդամից և 9 թեկնածուից
բաղկացած նախագահություն և
նրա գործադիր մարմինը - քար-
տուղարություն, ինչպես և կու-
սակցական եթիկայի՝ Համ Կ (բ)
Կ կանոնադրության և ծրագրի
խախտման գործերը քննելու հա-
մար կազմվում է ԿՎՀ կուսկոդե-
գիա¹⁾:

¹⁾ Տես «Համ Կ (բ) Կ 15-րդ համա-
գումարի վորդումները կազմակերպչա-
կան առանձին հարցերի մասին» ռուս.
հրատ. եջ 119. 1932 թ.

66. Համամիութենական, ազ-
գային Կոմկուսների, յերկրային,
մարզային, նահանգական, շրջա-
նային, գավառային և այլ կու-
սակցական համագումարներին ու
կոնֆերանսներին, այլ և պլենում-
ներին, խորհրդակցություններին,
նիստերին ու ժողովներին ԿՎՀ
անդամները մասնակցում են խոր-
հրդակցական ձայնի իրավուն-
քով: Համ Կ (բ) ԿԿԿ պլենումնե-
րին, ներկա յեն լինում միայն
ԿՎՀ նախագահության անդամնե-
րը ու թեկնածուները: Այն դեպ-
քում, յերբ հրավիրվում են ԿԿ և
ԿՎՀ միացյալ պլենումներ, ԿՎՀ
անդամները մասնակցում են վրձ-
ռական ձայնի իրավունքով:

ԿՎՀ նախագահությունը 3 ան-
գամ և 3 տեղակալ է ուղարկում
մասնակցելու Կ Կ Քաղբյուրոյի
աշխատանքներին և 5 անգամ և 5

տեղակալ՝ մասնակցելու ԿԿ կազմ-
բյուրոյի և քարտուղարութեան
նիստերին խորհրդակցական ձայ-
նի իրավունքով:¹⁾

67. ԿՎՀ իրավունք ունի իր իրա-
վասութեան սահմաններում հանձ-
նարարութեաններ տալու կու-
սակցութեան բոլոր անդամներին
և կուսկազմակերպութեաններին:

Բ. Ազգ. կոմկուսների, մարզային
(յերկրային), նահանգական յեկ
օրջանային (окружные) վերահսկիչ
հանձնաժողովների մասին

68. Ազգ. կոմկուսների ԿՎՀ՝
մարզային (յերկրային), նահա-
գական և շրջանային ԿՎ անդամ-
ների և թեկնածուների քանակը
վորոշում է Համ Կ (բ) Կ ԿՎՀ՝

1) Տես «Համ Կ (բ) Կ 15-րդ համազու-
մարի վորոշումներն առանձին կազմա-
կերպչական խնդիրների մասին» ռուս.
հրատ. էջ 119. 1932 թ.

նկատի ունենալով կազմակեր-
պութեան հզորութեանը, շրջ-
անի եկոնոմիկան և այլ առանձ-
նահատկութեանները:

ՎՀ անդամներն ու թեկնածու-
ներն ընտրվում են առավելագույն
կուսակցական տեսակետից ամե-
նատոկուն բանվորներից ու գյու-
ղացիներից, ընդվորում ազգ. կոմ-
կուսների ԿՎՀ, մարզային (յեր-
կրային) ՎՀ համար առնվազն 7
տարվա, իսկ մնացած ՎՀ-ների
համար - առնվազն 5 տարվա ստա-
ժով, վորոնք ունեն կուսակցա-
կան, խորհրդային և արհեստակ-
ցական աշխատանքի համապա-
տասխան փորձառութեան և ըն-
դունակ են իրագործելու իսկա-
կան կուսակցական և խորհրդային
վերահսկողութեանը:

Ծ ա ն ո թ ու թ յ ու ն. — Բացառու-
թեաններ թույլատրվում է Համ Կ

(բ) ԿՎՀ նախագահության և Համ Կ
(բ) Կ ԿԿ համաձայնությամբ:

69. ՎՀ անդամները չեն կարող միաժամանակ լինել նաև կուսկոմների անդամներ և վարչական պատասխանատու պաշտոններ վարել:

Ծ ա ն ո թ ու թ յ ու ն. — Բացառությու-
ն թույլատրվում է Համ Կ (բ) Կ
ԿՎՀ թույլտվությամբ:

70. ՎՀ պլենումն ընտրում է նախագահություն և կուսկոմի և նշում է ԲԳՏ կոլեգիայի կազմը:

71. ՎՀ անդամներն ու թեկ-
նածուները մասնակցում են կուսկոմի տեյի համապատասխան պը-
լենումի նիստերին, կուսկոմի քե-
րանսներին ու խորհրդակցու-
թյուններին իրենց կազմակեր-
պությամբ սահմաններում խոր-
հրդակցական ձայնի իրավուն-
քով:

ՎՀ նախագահությու-
նի մի մասին ուղարկում է
մասնակցելու համապատասխան
կուսկոմների բյուրոների նիստե-
րին՝ խորհրդակցական ձայնի ի-
րավունքով:

72. ՎՀ և կուսկոմի վորոշում-
ների տարածայնությամբ դեպքում
միացյալ նիստեր են գումարվում:
Համաձայնության չգալու դեպ-
քում ազգ. կոմկուսների ԿՎՀ-ից,
մարզային (յերկրային) ՎՀ-ից և
ՆԿ. ՎՀ-ից, վորոնք չեն մտնում
ազգ. կոմկուսների ԿՎՀ կամ մար-
զային (յերկրային) ՎՀ մեջ, հար-
ցը փոխադրվում է Համ Կ (բ) Կ
ԿՎՀ, իսկ ազգ. կոմկուսների ԿՎՀ
կամ յերկրային ՎՀ մեջ մտնող
ՆՎՀ-ից և մարզային ՎՀ-ից հար-
ցը փոխադրվում է համապատաս-
խան ազգ. կոմկուսի ԿՎՀ կամ
յերկրային ՎՀ:

73. ՎՀ իր իրավասության սահմաններում իրավունք ունի հանձնարարություններ տալու կուսակցության բոլոր անդամներին և կուսկազմակերպություններին:

Գ. ՎՀ լիազորների մասին

74. ՎՀ մարմինների և ստորին կուսկազմակերպությունների ու բանվորա-գյուղացիական լայն մասսաների միջև անմիջական և կենդանի կապն իրականացնելու նպատակով՝ շրջանային (окружные) և գավառային կուսկազմակերպություններում կազմվում են ՎՀ լիազորների ինստիտուտ:

75. ՎՀ լիազորներ առաջադրում են շրջանային կամ գավառային կուսկոմֆերանսները առավելապես այն բանվորներից և գյուղացիներից, վորոնք ավելի կոմ-

ված են կուսակցականորեն, ունեն 5 տարուց վոչ պակաս ստաժ, և հաստատվում են համապատասխան ՎՀ-ից:

Ծանոթություն.— Ցանկալի չեն լիազորներ առաջադրել ՎՀ անդամներին:

76. Քաղաքական և տնտեսական տեսակետից ավելի խոշոր և նշանակելի շրջաններում ՎՀ լիազորներն ազատվում են բոլոր այլ աշխատանքներից, բացի կուսակցականից, մյուս բոլոր շրջաններում նրանք աշխատում են համատեղությամբ:

77. ՎՀ լիազորներն իրավունք ունեն մասնակցելու համապատասխան կուսկոմների նիստերին, կուսկոմֆերանսներին, ՎՀ խորհրդակցություններին ու նիստերին՝ խորհրդակցական ձայնի իրավունքով:

XII ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ՝ ԿՈՒՍԿԱԶ- ՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

78. Կարմիր բանակում և կարմիր նավատորմում կուսակցական աշխատանքի ընդհանուր ղեկավարությունն իրականացնում է ԲԳԿԲ քաղաքական վարչությունը՝ վորպես կենտկոմի ռազմական բաժին: Հանր. Գաղ. վարչությունը (ПУР) իր ղեկավարությունը կիրառում է իր նշանակած քաղաքաժինների (ռազմաճակատների, շրջանների (окруж-ные), նավատորմների, գործարանակների, դիվիզիանների), ղինկոմների և համապատասխան բանակային կոնֆերանսներում ընտրվող կուսակցական հանձնաժողովների միջոցով:

Կարմիր բանակում և նավատորմում բժիշկները և կուսկոլեկ-

տիշներն աշխատում են կենտկոմի հաստատած հատուկ հրահանգի հիման վրա:

79. Զինվորական շրջանների նավատորմի և բանակի քաղաքաժինների պետերի համար պարտադիր է 7 տարվա կուսակցական ստաժ, դիվիզիանների և բրիգադների քաղաքաժինների պետերի համար՝ 4 տարվա կուսակցական ստաժ:

80. Կուսակցական հանձնաժողովները վարում են կուսակցության անդամների և թեկնածուների ընդունման և վտարման հարցերը, այլև հետևում են, վոր կուսակցության ծրագիրն ու կանոնադրությունը չխախտվեն: Հանձնաժողովի անդամների համար պարտադիր է 5 տարվա կուսակցական ստաժ:

81. Կարմիր բանակի և հավատորմի կուսանդամների և թեկնածուների նշանակման և տեղափոխության իրավունքը պատկանում է համապատասխան քաղմարմիններին:

Բանակի կուսակցական ղեկավար աշխատողների (հրամանատարական և քաղաքական կազմ) տեղափոխումները, կուսմարմինների հետ համաձայնեցնելու կարգը սահմանվում է կենտկոմի հրահանգներով:

82. Քաղմարմինները պարտավոր են սերտ կապ պահպանել տեղական կուսակցական կոմիտեների հետ՝ վերջիններիս աշխատանքներին քաղմարմինների ղեկավարների և ղինկոմների մըշտական մասնակցության միջոցով ինչպես և կուսկոմներում գործող մասերի քաղաշխատանքի մասին

քաղմարմինների պետերի և ղինկոմների ղեկուցումները պարբերաբար լսելով: Թեկնածուները նդունելու, թեկնածությունից կուսակցության անդամ փոխադրելու, կուսկանոնադրության խախտումների դեմ պայքարելու գործում՝ կուսհանձնաժողովներին աշխատանքի ղեկավարությունը տեղական կուսկոմներն ու վերահսկիչ հանձնաժողովները կենսագործում են՝ դիվիզիայի և շրջանային (ОКР.) կուսհանձնաժողովներում կուսաշխատանքի դրվածքի մասին պարբերաբար ղեկուցումներ լսելով և այդ հանձնաժողովներին համապատասխան զիբեկտիվներ տալով:

XIII ԿՈՒՍՍ.ԿՅՍ.ԿՍՆ ԴԻՍՅԻՊԼԻՆԱՅԻ ՄՍՍԻՆ

83. Կուսակցական խստագույն ղիսցիպլինան կուսակցության բո

լոր անդամները և կուսակցական բոլոր կազմակերպությունների առաջնագույն պարտականութիւնն է: Կուսակցական կենտրոնների վորոշումը պետք է կատարվի արագ և ճշտորեն: Միաժամանակ կուսակցության ներսում կուսակցական կյանքին վերաբերող բոլոր վիճելի հարցերի քննարկումը միանգամայն ազատ է մինչև այդ հարցերի մասին վորոշում ընդունելը:

84. Բարձրագույն կազմակերպությունների վորոշումները չըկատարելու և կուսակցության հասարակական կարծիքով հանցավոր ճանաչված այլ զանցառումների համար՝ կազմակերպություններն ստանում են հանդիմանություն, վերից նշանակվում է ժամանակավոր կոմիտե և ընդհանուր վերացուցակազրույց և

կատարվում (կազմակերպության ցրումն): Կուսակցության առանձին անդամները յենթարկվում են այս կամ այն տեսակի կըշտամբանքի (զգուշացում նկատողություն և այլն), հրապարակային հանդիմանության, ժամանակավոր հեռացման՝ կուսակցական և խորհրդային պատասխանատու աշխատանքից, կուսակցությունից վտարում: Կուսակցությունից վտարում զանցառումների մասին հաղորդելով վարչական և դատական իշխանություններին: Կուսանդամին թեկնածու փոխադրելը, վորպես կուսակցական պատժի միջոց, չի թույլատրվում:

85. Կարգապահական զանցառումները քննում են ընդհանուր ժողովները և վերահսկիչ հանձնաժողովները սովորական կարգով առհասարակ ինստանցիաներով:

XIV. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԴՐԱՄԱ- ԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

86. Կազմակերպության դրամական միջոցները գոյանում են անդամավճարներից, կուսակցական բարձրագույն կազմակերպությունների սուբսիդիաներից և այլ մուտքերից:

87. Կուսակցությունների անդամների և թեկնածուների համար անդամավճարները սահմանվում են նրանց աշխատավարձի $1\frac{1}{2}\%$ -ից վոչ պակաս: Սահմանվում է անդամավճարի չափի չորս կատեգորիա համաձայն ուղիղի մեծության. I կատեգորիան վճարում է $1\frac{1}{2}\%$, II-ը 1% , III-ը 2% , IV-ը 3% :

88. Անորոշ աշխատավարձ ունեցող անձերի, որինակ՝ գյուղացիների անդամավճարները սահմանում են տեղական նահանգային կոմիտեները:

89. Անդամվճար տալուց միանգամայն ազատվում են գործազուրկները և սոցիալական ապահովությունում (հաշմանդամներն ու դառավալիները):

90. Մուտքի վճարները գանձվում են թեկնածու ընդունելիս, ստացած աշխատավարձի 3% -ի չափով, և այդ վճարումից վոչ վոք չի ազատվում:

91. Յերեք ամիս առանց հարգելի պատճառի անդամավճար չվճարող կուսանդամներն ու թեկնածուները համարվում են կուսակցությունից դուրս յեկած, վորի մասին տեղեկացվում է ընդհանուր ժողովին ի գիտություն:

92. Անդամավճարների և կուսակցական հատկացումների գանձման կարգը սահմանվում է հատուկ հրահանգով:

XV. ԱՐՏԱԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱ- ԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖՐԱԿՑԻԱՆԵ- ՐԻ ՄԱՍԻՆ

93. Բոլոր համագումարներում, խորհրդակցություններում և ընտրովի մարմիններում (խորհրդային, արհեստակցական, կոոպերատիվ և այլն), ուր կա առնվազն 3 կուսանդամ, կազմակերպվում են ֆրակցիաներ, վորոնց խնդիրն է՝ բազմակողմանի ուժեղացնել կուսակցության ազդեցությունը, կենսագործել նրա քաղաքականությունն արտակուսակցական միջավայրում և կուսակցական վերահսկողությանը նշած բոլոր հիմնարկների և կազմակերպությունների աշխատանքի վերաբերմամբ:

Ընթացիկ աշխատանքի համար ֆրակցիաները կարող են ընտրել բյուրո:

94. Կուսակցական կոմիտեյում վորեւե կազմակերպության ֆրակցիային վերաբերող հարցերը քննելիս՝ այդ կազմակերպության ֆրակցիան իր ներկայացուցիչներն ե ուղարկում համապատասխան կոմիտեյի նիստին խորհրդակցական ձայնով:

95. Ֆրակցիաներն՝ անկախ իրենց նշանակությունից՝ ամբողջովին յենթարկվում են համապատասխան կուսկազմակերպություններին: Բոլոր այն հարցերի նկատմամբ, վորոնց մասին կան համապատասխան կուսակցական կազմակերպության որինական վորոշումներ, ֆրակցիաները պարտավոր են խիստ և անշեղորեն ղեկավարվել այդ վորոշումներով: Կոմիտեն իրավունք ունի ֆրակցիայի կազմի մեջ մտցնել, կամ նրանից դուրս հա-

հեղ անմեն մի անդամի՝ անպա-
ման հայտնելով ֆրակցիային
նման միջոցի պատճառների մա-
սին, ընդ վորում անդամ հետ
կանչելը և նոր անդամ մտցնելը
պետք է կատարվի համաձայն այն
արտակուսակցական մարմնի կա-
նոնադրության ու կանոնների,
վորին կից աշխատում է ֆրակ-
ցիան: Իր ներքին կյանքի և ըն-
թացիկ աշխատանքի հարցերում
ֆրակցիան ինքնավար է:

Կուսակցական կոմիտեյի և ֆը-
րակցիայի միջև վերջնիս իրավա-
սության վերաբերող վորև է
հարցում եյական տարաձայնու-
թյուն ծագելու դեպքում՝ կոմի-
տեն պարտավոր է կրկին անգամ
քննել այդ հարցը ֆրակցիայի
ներկայացուցիչների հետ միասին
և ընդունել վերջնական վորոշում,
վորը ֆրակցիան պետք է անհա-

պաղ կատարի:

96. Այն կազմակերպություն-
ներում, ուր աշխատում է ֆրակ-
ցիան, բոլոր կարևորագույն պաշ-
տոնների համար թեկնածուներ
նշանակում է ֆրակցիան համա-
պատասխան կուսակցական կազ-
մակերպության հետ միասին:
Նույն կարգով ել տեղի յե ունե-
նում մի պաշտոնից մյուսը փո-
խադրելը.

97. Քաղաքական նշանակու-
թյուն ունեցող և ֆրակցիայի
քննության յենթակա բոլոր հար-
ցերը պետք է քննարկվեն կոմի-
տեյի ներկայացուցչի մասնակ-
ցությամբ:

98. Սկզբունքային նշանակու-
թյուն ունեցող հարցերը, վորոնք
յենթակա յեն լուծման այն ար-
տակուսակցական կազմակերպու-
թյան մեջ, ուր աշխատում է

Ֆրակցիան, այլև այն բոլոր հարցերը, վորոնց նկատմամբ անհրաժեշտ է կոմունիստների համաձայնեցված յելույթը, պետք է նախորդ քննարկվեն ընդհանուր ժողովում կամ Ֆրակցիայի բյուրոյում:

99. Վորէն արտակուսակցական կազմակերպության Ֆրակցիայում լուծված յուրաքանչյուր հարցի առթիվ Ֆրակցիայի բոլոր անդամները տվյալ կազմակերպության ընդհանուր ժողովում պարտավոր են միաձայն քվեարկել: Այս կանոնը խախտողները յենթարկվում են սովորական կարգով կարգապահական պատժի, համաձայն կանոնադրության:

100. Արտակուսակցական մարմիններին կից գործող Ֆրակցիաներն անմիջորէն հարաբերության մեջ չեն մտնում ստորագրա-

մարմինների Ֆրակցիաների հետ: Այս կամ այն Ֆրակցիան իր վորոշումները կուսակցական գծով անցկացնելու անհրաժեշտության դեպքում՝ այդ իրադրծում է համապատասխան կուսակցական կոմիտեյի միջոցով (կոմիտեյի քարտուղարի և Ֆրակցիայի բյուրոյի անդամի ստորագրությամբ):

ՀԱՄ Կ (Բ) Կ XV ՀԱՄԱԳՈՒ- ՄԱՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ ԿԱԶՄԱ- ԿԵՐՊԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՐ- ՅԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄԱՄԲ

1. Ի փոփոխումն կանոնադրու-
թյան՝ համամիութենական կու-
սակցական համագումարները հը-
րավիրել վոչ ուշ, քան յերկու
տարին մի անգամ:

2. Կվձ պլենումները հրավիր-
վում են 3 ամիսը մի անգամ
համագումարից համագումար ըն-
կած ժամանակամիջոցում: Կվձ
մարմինների ընթացիկ ամբողջ
աշխատանքի ղեկավարության
համար կազմվում է 21 անդա-
մից և 9 թեկնածուից բաղկա-
ցած նախագահություն, այլև
կուսակցական եթիկայի, Համ Կ

(Բ) Կ կանոնադրության և ծրա-
գրերի խախտման գործերը քննե-
լու համար՝ կազմվում է Կվձ
կուսկոլեգիա:

3. Կվձ նախագահությունն ու-
ղարկում է քաղբյուրո չորս ան-
դամ և չորս թեկնածու:

4. Վերահսկիչ հանձնաժողով-
ների հարցերին ուղիղ պատաս-
խանելուց հրաժարվող կուսան-
դամները՝ յենթակա յեն կուսակ-
ցությունից անհապաղ վտարման:

5. Համամիութենական ղիս-
կուսիան կարող է անհրաժեշտ
համարվել միայն այն դեպքում,
յեթե ա) այդ անհրաժեշտությունն
ընդունում են նահանգական կամ
մարզային մասշտաբի գոնե մի
քանի տեղական կուսկազմակեր-
պություններ, բ) Յեթե կենտկոմի
ներսում կուսակցական քաղաքա-
կանության կարևորագույն հար-

ցերի նկատմամբ բավականաչափ հաստատուն մեծամասնութիւն չկա, գ) յեթե, չնայած վոր կենտկոմում հաստատուն մեծամասնութիւն կա՝ վորոշ տեսակետի վրա կանգնած, բայց և այնպես կենտկոմն անհրաժեշտ ե համարում ատուգել իր քաղաքականութիւն ճշտութիւնը՝ կուսակցութիւն մեջ դիսկուսիոն քննութիւն միջոցով: Ընդամին այս բոլոր դեպքերում համամիութենական դիսկուսիան կարող ե սկսվել և տեղի ունենալ միայն կենտկոմի համապատասխան վորոշումից հետո:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

եջ

Հրատարակչութիւն կողմից	
ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ (բուլեիկներ)	ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ
Ընդունված կուսակցութիւն Տ-ը համագումարում	
Ներածութիւն	5
Ընդհանուր քաղաքական բընադավառում	27
Ազգային հարաբերութիւններ	
բնադավառում	42
Ռազմական բնադավառում	45
Դատական բնադավառում	50
Ժողովրդական լուսավորութիւն	
բնադավառում	54

Կրօնական հարաբերություն ների բնագավառում . . .	60
Տնտեսական բնագավառում	62
Գյուղատնտեսության բնա- գավառում	76
Բաշխման բնագավառում .	83
Փողային և բանկային դործի բնագավառում	87
Ֆինանսների բնագավառում	90
Բնակարանային հարցի բնա- գավառում	92
Աշխատանքի պաշտպանու- թյան և սոցիալական ա- պահովության բնագավա- ռում	94
Ժողովրդական առողջապա- հության բնագավառում	102

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԿՈՄՄՈՒ-
ՆԻՍՏԱԿԱՆ (ԲՈՂԷԻԿՆԵՐԻ) ԿՈՒ-
ՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱ-
ՑԻՈՆԱԼԻ ՍԵԿՑԻԱ

Ընդունված Համ Կ (Բ) Կ XIV
համագումարում

- I. Կուսակցության ան-
դամների մասին . . . 107
- II. Կուսակցության ան-
դամության թեկնա-
ծուների մասին . . . 115
- III. Կուսակցության կազ-
մակերպչական կառույց
վածքի մասին . . . 117
- IV. Կուսակցության կենտ
րոնական հիմնարկնե-
րի մասին 121
- V. Մարդային (յերկրա-
յին) կազմակերպու-
թյունների մասին . . . 128

- VI. Նահանգական կազմակերպությունների մասին 134
- VII. Շրջանային (окружные) կազմակերպությունների մասին . 139
- VIII. Գավառային կազմակերպությունների մասին 14
- IX. Վոլոստային (շրջանային) կազմակերպությունների մասին . 147
- X. Կուսակցական բջիջների մասին 150
- XI. Վերահսկիչ հանձնաժողովների մասին 152
- Ա) Կենտրոնական վերահսկիչ հանձնաժողովի մասին . 155

- Բ) Ազգ. Կոմկուսներին մարզային (յերկրային) նահանգական և շրջանային (окружные) վերահսկիչ հանձնաժողովի մասին . . 158
- Գ) Վ. Հ. լիազորների մասին 162
- XII. Կարմիր բանակի կուսակազմակերպությունների մասին 164
- XIII. Կուսակցական դիսցիպլինայի մասին . 167
- XIV. Կուսակցության դրամական միջոցների մասին 170
- XV. Արտակուսակցական կազմակերպությունների ֆրակցիաների մասին 172

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0186116

504.

39-
UA 581

20

**Y I Q (B) F-nin proqramı
və nizamnaməsi**

Azərbaycan — Bakı — 1983